

Paula Salonen

HARJOITTELUSTA AMK-OPINTOJEN KUNINGAS

Harjoittelun kehittämishankkeen 2004–2006 loppuraportti

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS YRKESHÖGSKOLA

B: AJANKOHTAISTA - AKTUELLT

HARJOITTELUSTA AMK-OPINTOJEN KUNINGAS

Harjoittelun kehittämishankkeen 2004–2006 loppuraportti

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU, 2007

JULKAISIJA:
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
Mellersta Österbottens yrkeshögskola
Talonpojankatu 2, 67100 Kokkola

Taitto:
Paula Salonen

B: AJANKOHTAISTA – AKTUELLT

Painopaikka: Waasa Graphics Oy

ISBN 978-952-5107-62-0 (nid.)
ISBN 978-952-5107-63-9 (PDF)

ISSN 1239-0755

SISÄLLYS

ESIPUHE

1. JOHDANTO.....	6
2. TAVOITETILA JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET.....	7
2.1 Tavoitetila 2010.....	7
2.2 Kehittämissuosituksset.....	7
3. HARJOITTELUN KEHITTÄMISHANKE.....	10
3.1 Hankkeen käynnistäminen.....	10
3.2 Asetetut tavoitteet ja niiden saavuttaminen.....	11
3.3 Hankeorganisaatio.....	15
3.4 Hankkeen toimintamalli ja toiminta.....	17
3.5 Talous.....	21
3.6 Tiedottaminen.....	22
4. HARJOITTELUN MERKITYS.....	25
4.1 Laajin opintokokonaisuus.....	25
4.2 Ammatillisen kasvun avain.....	26
4.3 Harjoittelun rooli muuttuvassa työelämässä.....	27
5. HARJOITTELUN RESURSOINTI.....	29
5.1 Harjoittelun rahoitus.....	29
5.2 Harjoittelun kustannukset.....	31
6. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	33
7. LÄHTEET.....	35

LIITTEET

Liite 1. Koulutusalat, tutkintojen laajuus ja harjoittelun osuus tutkinnosta

Liite 2. Hankkeen toiminta vuokaavioina vuosina 2004, 2005 ja 2006

Liite 3. Työrenkaiden kokoonpano

Liite 4. Hankkeen tapaamiset ja tuotokset

ESIPUHE

Harjoittelun kehittämishanke käynnistyi kolme vuotta sitten ja on nyt päätymässä. Heti alkumetreiltä alkaen kävi selväksi, että hankkeelle oli todellista tarvetta ammattikorkeakouluissa. Toki ammattikorkeakoulut olivat kehittäneet jatkuvasti omia harjoittelukäytänteitään, mutta niiltä puuttui yhteinen foorumi, jossa voitaisiin keskittyä pelkästään harjoitteluun liittyviin asioihin.

Hanke käynnistettiin monialaisilla temaattisilla työreunoilla. Tavoitteena oli saada mahdollisen laaja ja monipuolinen joukko ammattikorkeakouluista yhteisten pöytien ääreen. Oli ilo nähdä, kuinka koulutusalarajat ylitettiin avoimin mielin ja toinen toisilta uutta oppien. Kollegoilta saatiin ideoita omaan harjoitteluarkeen ja oman työn ja toimintatapojen kehittämiseen.

Tarpeelliseksi koettiin myös syventyä ja pureutua yksittäisten koulutusalojen ja koulutusohjelmien harjoittelujen kehittämiseen. Tätä varten hanke jalkautui ensimmäisen vuoden jälkeen koulutusalaakohtaiseen työskentelyyn.

Osallistujat kokivat usein, että harjoittelun merkitystä opiskelijoiden ammatin oppimisessa ei arvostettu riittävästi. Opettajien ja muun henkilöstön näkökulmasta se merkitsi monesti sitä, ettei harjoitteluun resursoitu ammattikorkeakouluissa riittävästi aikaa eikä rahaa. Hankeen yhtenä tärkeänä tehtävänä oli saattaa harjoittelu keskustelujen ja kehittämisen ytimeen: nostaa harjoittelun imagoa osana ammattikorkeakoulututkintoja. Harjoittelu on oleellinen osa ammattikorkeakouluopintoja ja myös profiilitekijä ammattikorkeakouluille korkeakoulujen dualijärjestelmässä.

Lämpimät kiitokset kaikille hankkeessa mukana olleille! Kanssanne on ollut ilo työskennellä. Ammattitaitonne, kehittämisajatuksenne ja tunteenpalonne ovat olleet ensiarvoisen tärkeitä hankkeen onnistumiselle. Teidän avullanne harjoittelu on nostettu ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen korkeakoulutuksen keskustelun keskiöön. Työtä on silti edelleen tehtävä ja tämänkin hankkeen lopullinen onnistuminen mitataan sillä, mitä kehittämistä yksittäisten ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmatasolla tehdään.

Tämä raportti on harjoittelun kehittämishankkeen loppuraportti. Tässä kuvataan hankkeen toimintaa ja keskeisiä tuloksia, tuodaan esiin harjoittelun merkitystä ammatin oppimisen ja ammattikorkeakoulujen ja elinkeino- ja työelämän kehittämisen näkökulmasta sekä valotetaan harjoittelun resursointikysymyksiä. Raportissa annetaan lisäksi suosituksia harjoittelun edelleen kehittämiseksi. Suosituksia on käsitelty ja ne on hyväksytty hankkeen laaja-pohjaisessa ohjausryhmässä.

Raportti on tarkoitettu ammattikorkeakouluille toiminnan kehittämisen välineeksi.

Kokkolassa tammikuun 18. päivänä 2007
Paula Salonen
projektipäällikkö

1. JOHDANTO

Elinkeino- ja työelämä muuttuu voimakkaasti ja nopeasti. Monimutkaistuvassa työelämässä koulutukselta odotetaan entistä enemmän valmiuksia monialaisen asiantuntijuuden kehittämiseen. Työelämässä ja työelämälähtöisessä koulutuksessa pätevyyttä kuvaavia käsitteitä ovat laaja-alaisuus, kansainvälisyys, tutkiva ote, muutosvalmius ja vuorovaikutustaidot sekä yrittäjämäinen rohkeus ylittää oman osaamisensa rajoja.

Koulutuksen ja työelämän yhteistyö ja niiden väliset suhteet ovat nousseet kehittämisen kohteeksi Suomessa ja muualla maailmassa eri koulutusasteilla. Toisaalta korostetaan tietoon perustuvaa osaamista, toisaalta sitä, että oppilaitoksissa tarjottavan opetuksen ohella aidoissa työympäristöissä hankitut taidot ovat välittömästi sovellettavissa työelämään.

Ammattikorkeakoulut perustettiin profiililtaan käytännöllisiin asiantuntija-tehtäviin valmistaviksi korkeakouluiksi ja harjoittelun liittäminen kaikkiin tutkintoihin ratkaistiin jo kokeilulainsäädännön yhteydessä. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä siirryttiin keskiasteen ammatillisen koulutuksen keskitetysti ohjatusta opetussuunnitelmatyöstä alueellisesti hajautettuun suunnittelu- ja kehitystyöhön. Tämän myötä muun muassa harjoitteluun ja sen järjestämiseen liittyvät ratkaisut siirtyivät yksittäisten ammattikorkeakoulujen vastuulle. Historia heijastuu edelleen ammattikorkeakoulujen harjoittelun toteutuksiin. Koulutusaloilla vallitsevien perinteiden ja ammattikorkeakoulukohtaisen kehittämistyön tuloksena ammattikorkeakoulujen harjoittelujärjestelmä on toteutuksiltaan ja toimintatavoiltaan hyvin monimuotoinen.

Harjoittelu on keskeinen osa ammattikorkeakouluopintoja. Harjoittelua on kaikilla koulutusaloilla ja kaikissa ammattikorkeakoulututkinnoissa. Harjoittelun tavoitteista säädetään asetuksella¹: ”Harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä”.

Opetusministeriö päättää kunkin ammattikorkeakoulun koulutusohjelman osalta tutkintoon sisältyvän harjoittelun laajuudesta opintopisteinä. Ammattikorkeakoulututkintojen laajuus on 210, 240 tai 270 opintopistettä ja tutkintoihin kuuluu harjoittelua koulutusohjelmasta riippuen 30–120 opintopistettä (liite 1).²

¹ Asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352, 7 §.

² Asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352, 6 §.

2. TAVOITETILA JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET

Harjoittelun kehittämishankkeen ohjausryhmä on käsitellyt ja hyväksynyt seuraavassa esitettävän harjoittelun tavoitetilan vuodelle 2010 sekä harjoittelun kehittämissuosituksset.

2.1 Tavoitetila 2010

1. Harjoittelulle tulisi antaa ammattikorkeakouluissa se status ja panostus, joka sille koulutusohjelmien ja tutkintojen suurimpana yksittäisenä opintokokonaisuutena kuuluu.

Harjoittelun statuksen nostaminen vaatii koko ammattikorkeakoulusektorilta perustavaa laatua olevaa ajattelutavan muutosta.

Se tarkoittaa osuutta strategioissa ja toimintasuunnitelmissa kaikilla tasoilla, harjoittelun ohjaukseen ja kehittämiseen kohdennettua resursointia sekä tavoitteellista toimintaa.

2. Harjoittelu tarjoaa laajan potentiaalín opettajien ja koko ammattikorkeakoulun elinkeino- ja työelämäsuhteiden lisäämiseen ja syventämiseen.

Harjoittelu tulisi nähdä nykyistä laajemmin koulutuksen ja elinkeino- ja työelämän rajapintana ja sitä tulisi hyödyntää oppimisympäristönä: uusien asioiden oppimisena, koulutuksen sisällön sekä myös elinkeino- ja työelämän kehittämisen välineenä.

Harjoittelu on luonteva tapa opettajille luoda kontakteja elinkeino- ja työelämän organisaatioihin ja näin lisätä myös ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan volyyymiä.

3. Nostetaan yhteistyöllä harjoittelu ammattikorkeakouluopintojen kärkeksi ja elinkeino- ja työelämäsuhteiden kehittäjäksi!

2.2 Kehittämssuosituksset

Seuraavassa esitettävillä sisällöllis-toiminnallisilla sekä resursointiin liittyvillä suosituksilla pyritään kehittämään opiskelijoiden harjoittelua, harjoittelun ohjausta ja harjoitteluympäristöjä sillä tavoin, että harjoittelu edistää ja tukee opiskelijoiden ammatillisen kasvun prosessia ja ammatillisen osaamisen kehittymistä mahdollisimman tehokkaasti. Tavoitteena on myös ammattikorkeakoulujen elinkeino- ja työelämäyhteistyön vahvistaminen ja harjoittelun tekeminen yhä näkyvämmäksi osaksi ammattiin oppimisprosessia.

Näiden suositusten lisäksi harjoittelun kehittämishankkeessa on ilmestynyt kolme julkaisua, jotka ottavat yksityiskohtaisemmin kantaa harjoittelun järjestämiseen, organisointiin, resursointiin, ohjaukseen ja sen laatuun. Nämä julkaisut ovat:

- Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta
- Harjoittelulle uusia resursseja
- Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työrenkaan loppuraportti

Koulutusaloja täsmentäviä ja tarkentavia toimitus suosituksia ovat lisäksi tehneet hankkeen koulutusala-kohtaiset työrenkaat. Nämä suositukset on esitelty työrenkaiden loppuraporteissa. Kaikki edellä mainitut dokumentit ja raportit löytyvät harjoittelun kehittämishankkeen verkkosivuilta osoitteesta www.cou.fi/harke/tietopankki/raportit.asp.

2.2.1 Sisällöllis-toiminnalliset suositukset

- Harjoittelujaksojen on oltava riittävän monipuolisia ja niiden tulee muodostaa opiskelijan ammatillista kasvua ja työllistymistä tukeva polku. Ammatillisen kasvun edistämiseksi harjoittelun tulee tapahtua opintojen etenemisen myötä riittävän pitkissä jaksoissa ja monipuolisesti.
- Harjoittelujaksosta laaditaan etukäteen harjoittelusopimus ja harjoittelusuunnitelma. Ammattikorkeakoulun ja opiskelijan tulee huolehtia, että harjoittelu- tai työsopimukset, vastuut, vakuutukset sekä mahdolliset salassapitosopimukset ja immateriaalioikeuksia koskevat sopimukset on asianmukaisesti tehty ja että ne ovat kaikille harjoittelun osapuolille selvät.
- Harjoittelun, projektien ja muiden työelämäläheisten opintojen ja opinnäytetöiden integroiminen ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoimintaan tulisi olla tavoitteellista ja itsestään selvää. Opinnäytetyön liittäminen harjoittelupaikan kehittämistarpeisiin on suotava jatkumo harjoittelulle. Harjoittelu tulisi nähdä tärkeänä ammattikorkeakoulun ja elinkeino- ja työelämän kohtaamispaikkana, joka avaa mahdollisuuksia rakentaa myös tutkimus- ja kehittämistyötä ammattikorkeakoulun ja elinkeino- ja työelämän välille. Harjoitteluun tulisi voida kytkeä myös opettajien työelämäjaksoja. Tämä tukisi ja edistäisi myös opetuksen pysymistä ajantasaisena.
- Ammattikorkeakoulujen on tarjottava mahdollisuus kokeilla yrittäjyyttä. Harjoittelu on yksi mahdollisuus tähän. Yrittäjyyteen on olemassa erilaisia hyviä malleja, kuten akatemia-mallit, harjoitusyrittysmallit sekä Nuori yrittäjyys -malli.
- Harjoittelu on ammattikorkeakoulussa aina ohjattua. Harjoittelun ohjauksen vähimmäisvaatimuksena on, että opiskelija kokee saavansa ohjausta sitä tarvitessaan. Ohjauksen tavoitteena on opiskelijan oppiminen ja ammatillisen kasvun tukeminen. Ohjauksessa toimivat yhdessä opiskelija ja nimetyt ohjaajat harjoittelupaikasta ja ammattikorkeakoulusta. Ohjausta

tapahtuu koko harjoitteluprosessin ajan: ennen, sen aikana ja jälkeen. Harjoittelun ohjausprosessi sekä toimijoiden yhteistyö ja työnjako kuvataan kirjallisesti koulutusohjelmissa.

- On suotavaa, että ammattikorkeakoulut tekevät yhteistyötä toisten ammattikorkeakoulujen kanssa harjoittelun ohjauksessa. Harjoittelun ohjaajille tulee myös järjestää koulutusta. Koulutus on tärkeää harjoittelupaikkojen ja ammattikorkeakoulujen ohjaajille sekä ennakoivasti opintojen loppuvaiheissa oleville opiskelijoille. Harjoittelun ohjausta tulee kehittää ja siihen tulee löytää kustannustehokkaita malleja. Harjoittelun ohjaukseen tulee luoda valtakunnallinen verkkoalusta / -oppimisympäristö. Sen rakentamisessa tulee hyödyntää jo olemassa olevia ja yhteisesti kehitettyjä verkkopalveluita. Verkko-ohjaus on tärkeää myös kansainvälisessä harjoittelussa.
- Harjoittelu arvioidaan aina ja se perustuu harjoittelulle asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle. Arvioinnin tavoitteena on yhtäältä arvioida opiskelijan oppimista ja tukea hänen ammatillista kasvua sekä toisaalta kehittää koulutusohjelmaa ja eritoten harjoitteluprosessia sen osana. Opiskelija on päävastuussa omasta oppimisensa arvioinnista. Tämän itsearvioinnin tukena käytetään ohjaajien arviointia ja vertaisarviointia.

2.2.2 Resursointiin liittyvät suositukset

- Harjoittelulle tulee kohdentaa nykyistä enemmän opettajien ja muun henkilöstön työaikaresursseja. Suosituksena työaikasuunnitelmien kehittämisen osalta on, että vuodesta 2007 alkaen opettajien vuosityöajasta osoitetaan vähintään viisi prosenttia siten, että vähennys kohdennetaan muihin kuin suoraan opiskelijaan kohdistuviin resursseihin.
- Harjoittelupaikoilla tapahtuvan ohjauksen tulisi pääsääntöisesti olla maksutonta. Tietyillä koulutusaloilla harjoittelun ohjauksesta harjoittelupaikoille maksettaviin korvauksiin tulisi saada pienempi vaihteluväli. Lisäksi korvausten tulisi ohjautua suoraan harjoittelupaikkojen ohjaajille. Jatkossa ei ole myöskään suositeltavaa, että ammattikorkeakoulut ohjaavat rahoitusta opiskelijoiden palkkasubventioon.
- Opetusministeriön kansainvälisen harjoittelun tukemiseen vuosille 2006–2009 myöntämän hankerahan käyttö tulisi suunnata järjestelmän kehittämiseen ja kohdentua pysyvien käytänteiden luomiseen, ei pelkästään opiskelijoille myönnettäviin apurahoihin. Kansainvälisen harjoittelun tukirahoitusta tulee myöskin jatkossa jatkaa vähintään nykyisen suuruisena.
- Suomessa ulkomaalaisten yhteistyökorkeakoulujen opiskelijoiden harjoittelusta syntyvät kustannukset tulisi jatkossa voida ottaa huomioon yksikköhintapohjissa. Opetusministeriöltä toivotaan asiaan liittyvien ohjeistusten täsmentämistä.

3. HARJOITTELUN KEHITTÄMISHANKE

3.1 Hankkeen käynnistäminen

Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välisissä tavoitesopimuksissa vuosille 2004–2006 asetettiin ammattikorkeakoulujen kehittämisen painopistealueiksi ohjaus- ja neuvontapalvelut, harjoittelu ja virtuaaliopetus. Tämän myötä opetusministeriö rahoitti mainitun tavoitesopimuskauden verkostohankkeita, joista harjoittelun kehittämishanke oli yksi. Verkostohankkeita toteutettiin kaikkien ammattikorkeakoulujen ja kaikkien koulutusalojen yhteistyönä ja niissä oli pyrkimys verkostoitumiseen, tietämyksen jakamiseen sekä mahdollisuuksien mukaan myös yhteisten näkemysten aikaansaamiseen. Harjoittelun kehittämishanketta koordinoi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Tavoitesopimuskaudella 2004–2006 koko ammattikorkeakoulujärjestelmää kehittävät verkostohankkeet olivat:

- Harjoittelun kehittäminen
- Itä- ja Kaakkois-Aasian yhteistyöverkosto
- Opinnäytetöiden kehittäminen ja valtakunnallinen opinnäytetyökilpailu
- Opinto-ohjauksen kehittäminen
- Ura- ja rekrytointipalveluiden kehittäminen
- Virtuaali ammattikorkeakoulun kehittäminen
- Kansainvälisen toiminnan kehittäminen

Ammattikorkeakouluissa on tehty ja tehdään hyvää työtä harjoittelun kehittämiseksi. Harjoittelun kehittämisestä on toteutettu esimerkiksi useita projekteja, selvityksiä ja tutkimuksia joko usean korkeakoulun yhteistyönä tai yhden ammattikorkeakoulun tekemänä. Kehittämisen kohteena ovat usein olleet harjoittelukäytänteet tietyllä koulutusosalalla tai tietyissä koulutusohjelmissa.

Kehittämistyöstä huolimatta – ja ehkä sen pirstaloituneisuudesta johtuen - ammattikorkeakoulut eivät ole juurikaan löytäneet koulutusalaakohtaisia yhteisiä käytänteitä eivätkä siten myös koko harjoittelujärjestelmää koskevia yhteisiä toimintatapoja ja -malleja. Tähän saakka on puuttunut koko ammattikorkeakouluharjoittelujärjestelmää koskeva kehittämissuunnitelma. Tämä on kuitenkin tärkeää, sillä harjoittelu käsittää merkittävän osan ammattikorkeakoulututkinnoissa. Harjoittelun kehittämisestä puhuttaessa puhutaan samalla koko ammatillisen korkeakoulutuksen laadun kehittämisestä ja koulutuksen tuottaman ammatillisen osaamisen syventämisestä. Harjoittelun kehittämishanke on ollut tässä mielessä aikaisemmasta kehittämissuunnitelmasta poikkeava, koska siinä ovat olleet mukana kaikki ammattikorkeakoulut, koulutusalat ja koulutusohjelmat.

Toimintatapojen yhtenäistäminen harjoittelussa on tärkeää opiskelijoiden tasa-arvon toteutumisen vuoksi. Opiskelijoilla on oikeus laadukkaaseen tavoitteelliseen ja ohjattuun harjoitteluun ammattikorkeakoulusta, koulutus-

alasta ja opiskeltavasta tutkinnosta riippumatta. Opiskelijoiden oikeusturvan kannalta on myös tärkeää, että harjoittelu toteutuu perusperiaatteiltaan samansisältöisenä samassa koulutusohjelmassa eri ammattikorkeakouluissa opiskeleville. Yhtenäisemmät toimintatavat tukevat ja helpottavat myös opintojen vertailtavuutta ja opiskelijoiden liikkuvuutta.

Lisäksi on tärkeää, että ammattikorkeakouluharjoittelu näyttäytyy valtakunnallisesti nykyistä yhtenäisempänä harjoittelupaikkoja tarjoaville organisaatioille. Selkeät ja yhdenmukaisemmat toimintatavat lisäävät koulutuksen tunnettuutta ja auttavat harjoittelupaikkojen hankinnassa.

3.2 Asetetut tavoitteet ja niiden saavuttaminen

Harjoittelun kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää harjoittelua siten, että harjoittelujakso oppimisena työpaikoilla kasvattaa ja kehittää opiskelijan ammatillista osaamista osana ammattikorkeakoulututkintoa. Projektin yleistavoitteena oli vahvistaa koulutuksen ja työelämän suhteita niin, että opiskelijoiden harjoittelu toteutuu laadukkaana ja edesauttaa työllistymistä opintojen jälkeen.

Hankkeessa oli kaksi tavoitekokonaisuutta: harjoittelun laadun parantaminen ja työ- ja elinkeinoelämäyhteistyön vahvistaminen. Tavoitekokonaisuuksien alle koottiin toimintoja, joilla tavoitteisiin päästäisiin. Seuraavassa on esitetty nä lyhyesti hankkeen tavoitteet ja niiden toteutuminen.

3.2.1 Harjoittelun laadun parantaminen -tavoitekokonaisuus

Tavoitteet

Laaditaan selvitys ammattikorkeakoulujen harjoittelujärjestelmästä ja sen pohjalta pyritään löytämään uusia toimintamalleja ja suosituksia harjoittelun kehittämiseen ja toteutukseen.

Yhtenäistetään harjoittelukäytänteitä ja kehitetään ja yhtenäistetään harjoittelun ohjaus- ja arviointikäytänteitä koulutusalojen välisesti sekä alojen sisällä.

Levitetään hyviä harjoittelukäytänteitä julkaisuin ja seminaarein.

Laaditaan suosituksia, ohjeistuksia ja lomakemalleja ammattikorkeakoulujen käyttöön.

Järjestetään ohjaajakoulutus yhteistyössä Helia Ammatillisen opettajakorkeakoulun kanssa.

Tavoitteiden toteutuminen

Ammattikorkeakoulujen harjoittelujärjestelmän nykytila selvitettiin käyttäen apuna opiskelijoille, ammattikorkeakoulujen henkilöstölle ja työelämän organisaatioille tehtyjä kyselyitä. Kyselyiden tulokset raportoitiin kolmessa julkaisussa: Intoa on onko aikaa, Ohjaako harjoittelu asiantuntijuuteen sekä Harjoittelusta helpotusta rekrytointiin. Lisäksi harjoittelun historiaa avattiin julkaisulla nimeltä Harjoittelun juurilla.

Suosituksia ja toimintamalleja harjoittelun järjestämiseen välitettiin lukuisilla seminaareilla, julkaisuilla ja raporteilla. Tärkeimmät seminaareista olivat Verkostoista laatua ohjaukseen -seminaari, Valtakunnalliset ammattikorkeakoulujen opintojen ohjauksen ja neuvonnan kehittämispäivät, Ohjauksen haasteita kansainvälisessä harjoittelussa -seminaari, Laadukas ohjaus harjoittelussa -seminaari sekä Hurraahuuto harjoittelulle -seminaari. Raporteista ja julkaisuista tärkeimmät olivat Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta, Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun sekä Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työrenkaan loppuraportti. Suositukset harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta tehtiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Suositukseen liitettiin lomakemallit harjoittelusopimuksesta, puitesopimuksesta, harjoittelusuunnitelmasta, oppimispäiväkirjasta ja harjoitteluraportista. Lomakkeet ovat täytettävissä sekä paperilla- että sähköisesti.

Eri lehdissä ja julkaisuissa oli harjoitteluteemaan liittyviä artikkeleita. Hanke osallistui alustajan roolissa 19 seminaariin ja järjesti itse seitsemän valtakunnallista seminaaria. Lisäksi osallistuttiin yhteen kahteen kansainväliseen konferenssiin puhujana.

Lisäksi tehtiin opetusministeriölle hankehakemus harjoittelun ohjaajakoulutuksen toteuttamisesta syksyllä 2005. Hanke käynnistyi keväällä 2006 ja jatkuu toukokuuhun 2007 saakka. Ohjaajakoulutuksessa on tehty tiivistä yhteistyötä Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa, sillä hanketta jatketaan sen toteuttamana. Ohjaajakoulutus on tavoitteena saada ammatillisiin opettajakorkeakouluihin.

3.2.2 Työ- ja elinkeinoelämäyhteistyön vahvistaminen -tavoitekokonaisuus

Tavoitteet

Laaditaan selvitys, jossa kartoitetaan elinkeino- ja työelämän toiveita ja kokemuksia ammattikorkeakouluharjoittelusta.

Lisätään harjoittelun tunnettuutta tekemällä elinkeino- ja työelämälle suunnattu esite yhteistyössä ura- ja rekrytointipalveluiden kehittämishankkeen kanssa.

Markkinoidaan harjoittelua hyödyntämällä yhteistyömuotona Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa käyttöön otettua opettaja-yrittäjäpari -työskentelyä.

Tavoitteiden toteutuminen

Laadittiin selvitys nimeltä Harjoittelusta helpotusta rekrytointiin. Sitä varten tehtiin web-kysely, johon vastasi 270 elinkeino- ja työelämän edustajaa.

Tehtiin syksyllä 2004 elinkeino- ja työelämälle esite suomeksi ja ruotsiksi yhteistyössä ura- ja rekrytointipalveluiden kehittämishankkeen kanssa. Esitteen nimi oli suomeksi Hyödynnä harjoittelua rekrytoinnissa ja ruotsiksi Rekrytera en praktikant. Esitteen tarkoituksena oli markkinoida työnantajille opiskelijoita harjoittelijoiksi, opinnäytetyöntekijöiksi sekä muihin työsuhteisiin. Suomenkielistä esitettä painettiin 100 000 kappaletta ja ruotsinkielistä 10 000. Esite jaettiin kaikkiin ammattikorkeakouluihin maksutta. Ammattikorkeakoulut välittivät esitettä edelleen työpaikoille.

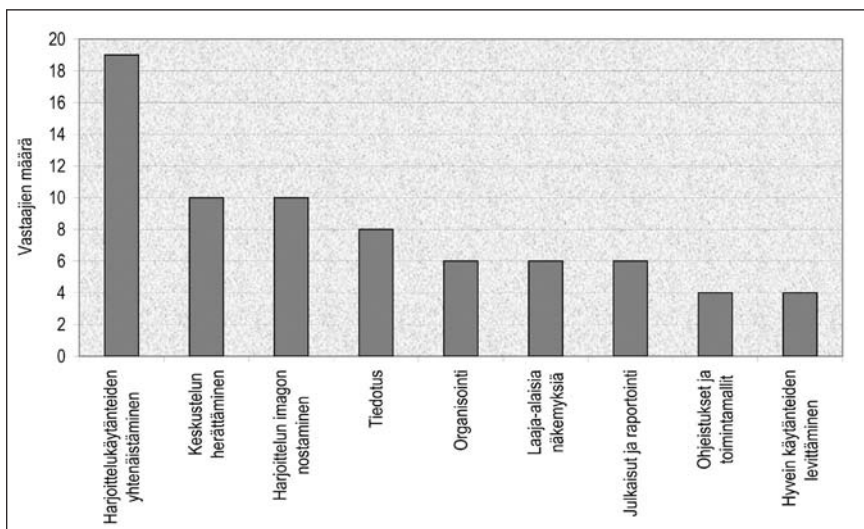
Hankkeen alkuvaiheessa kävi ilmi, että opettaja-yrittäjäpari -työskentelymallin toiminnasta ei ollut riittävästi kokemuksia ja näyttöjä. Tämän vuoksi tavoite ei toteutunut.

3.2.3 Tavoitteiden saavuttaminen osallistuneiden näkökulmasta

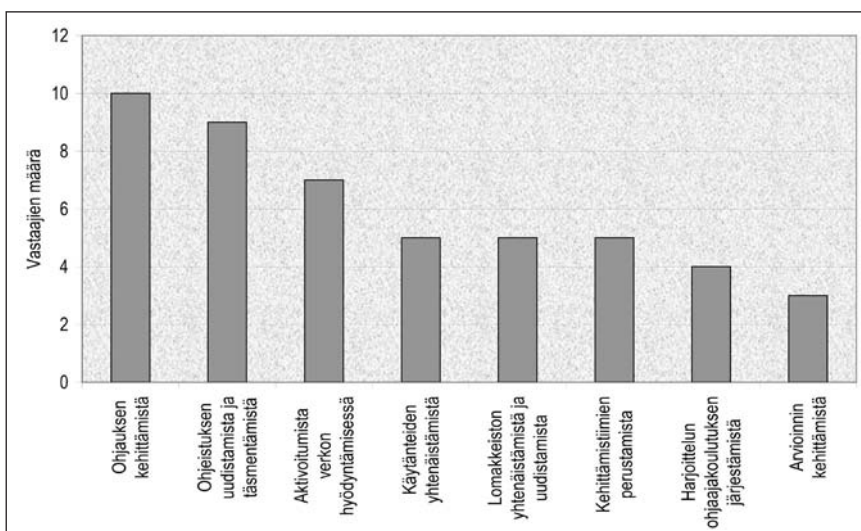
Hankkeeseen osallistuneilta henkilöiltä pyydettiin lokakuussa 2006 palautetta ja arviointia web-kyselyllä hankkeen onnistumisesta. Palautetta saatiin 79 henkilöltä. Vastaajat antoivat hankkeen kokonaisarvosanaksi 4,2 asteikolla 1–5. Hanke vastasi tai ylitti osallistujien odotukset ja vain yksi vastaaja koki, että odotukset eivät olleet aivan täyttyneet.

Vastaajien mukaan hanke onnistui parhaiten harjoittelukäytänteiden yhtenäistämässä, keskustelun herättämisessä sekä harjoittelun imagon nostamisessa (kuva 1).

Kuva 1. Osa-alueet, joissa hanke onnistui vastaajien mukaan parhaiten (luokat on muodostettu vastaajien itsensä mainitsemien asioiden pohjalta).

Hankkeen onnistumisen kannalta oli erittäin tärkeää se, millaisia kehittämisprosesseja sen myötävaikutuksesta ammattikorkeakouluissa käynnistyi. Suurin osa vastaajista kertoi, että omassa ammattikorkeakoulussa joko koko ammattikorkeakoulun tasolla tai koulutusohjelmatasolla oli aloitettu harjoitteluun liittyviä kehittämistoimenpiteitä. Eniten oli aloitettu harjoittelun ohjaukseen liittyviä hankkeita: harjoittelun ohjeistuksia oli uudistettu ja täsmennetty sekä verkon käytössä oli aktivoiduttu (kuva 2). Verkkoa oli alettu hyödyntää harjoittelun ohjauksessa ja sitä hyödynnettiin myös harjoitteluun liittyvien ohjeistusten ja lomakkeiden säilytyspaikkana.

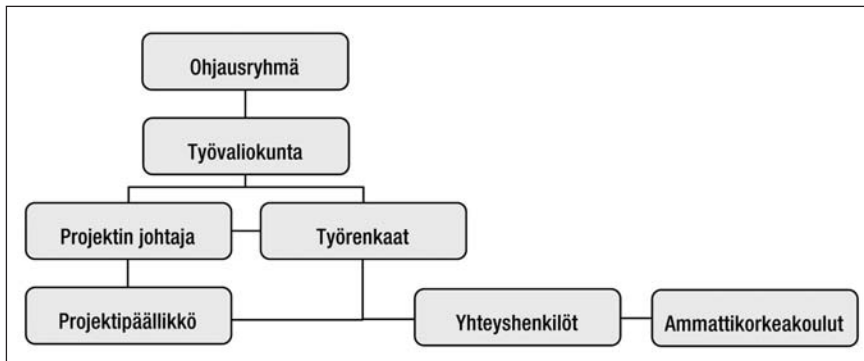

Kuva 2. Ammattikorkeakouluissa harjoittelun kehittämishankkeen myötävaikutuksesta aloitetut kehittämistoimet.

3.3 Hankeorganisaatio

Harjoittelun kehittämishankkeessa ovat mukana kaikki ammattikorkeakoulut, koulutusalat ja koulutusohjelmat. Koska ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvassa harjoittelussa toimivat yhteistyössä opiskelija sekä harjoittelu- paikkojen ja ammattikorkeakoulujen edustajat, hankkeessa oli osallistujia kaikista näistä ryhmistä.

Hankkeen ohjausryhmässä olivat edustettuina ammattikorkeakoulu, työmarkkinajärjestöt sekä Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijajyhdistysten liitto – SAMOK ry. Hankkeen organisaatio muodostui ammattikorkeakoulujen henkilöstöstä, opiskelijoista sekä työmarkkinajärjestöjen edustajista. Hankeorganisaatio on esitetty kaaviossa 1.

Kaavio 1. Harjoittelun kehittämishankkeen organisaatiorakenne.

Hankkeen ohjausryhmän muodostivat seuraavat henkilöt:

- Tapio Varmola, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, puheenjohtaja
- Anne Anttinen, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
- Manu Altonen, Elinkeinoelämän keskusliitto
- Kimmo Greis, Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu
- Pekka Hulkko, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
- Seppo Kinkki, Akava
- Petri Lempinen, STTK
- Terttu Pakarinen, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- Liisa Rikala, Tampereen ammattikorkeakoulu
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, esittelijä, sihteeri
- Riikka Töytäri (2004), Pirve Lapiolahti (2004–2005), Riikka Koivisto (2006), SAMOK ry
- Liisa Vanhanen-Nuutinen, Helia ammatillinen opettajakorkeakoulu

Lisäksi ohjausryhmän kutsuttuina asiantuntijajäseninä toimivat opetusneuvos Terttu Jääskeläinen (2004) ja ylitarkastaja Anne-Mari Sund opetusministeriöstä.

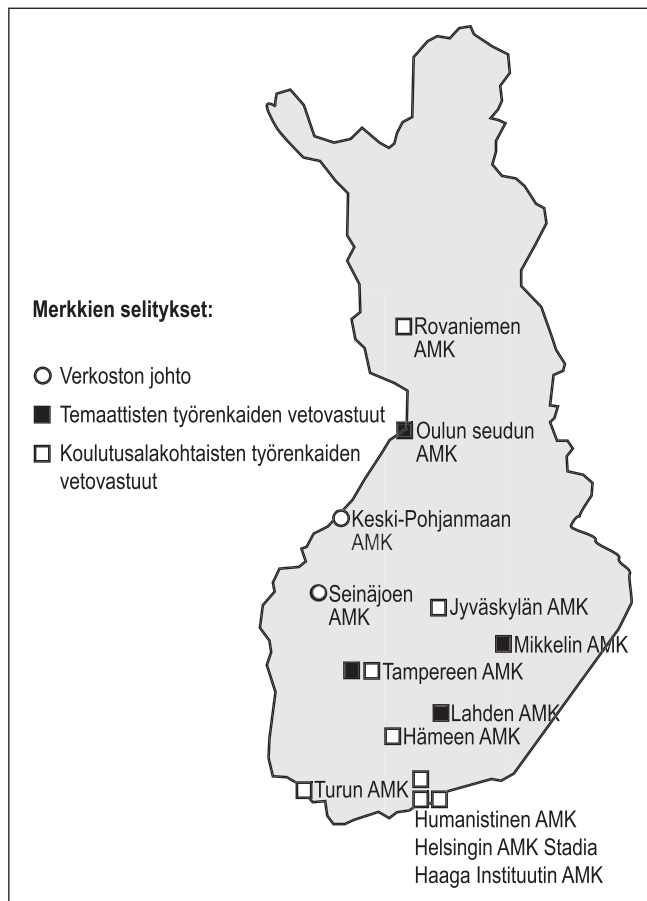
Hankkeen työvaliokuntaan kuuluivat seuraavat henkilöt:

- Tapio Varmola, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
- Pekka Hulkko, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Projektin johtajana oli koulutusjohtaja, vararehtori Pekka Hulkko ja projekti-päällikkönä Paula Salonen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta.

Temaattisten työryhmien puheenjohtajat valittiin siten, että saataisiin alueellisesti ja eri koulutusaloilta kattava edustus sekä paras mahdollinen asiantuntemus harjoittelun kentältä.

Koulutusala-kohtaisten työryhmien puheenjohtajien valinnassa konsulttoitiin ARENE:n valtakunnallisten kehittämissyöryhmien puheenjohtajia ja valinnat tehtiin heidän esitystensä pohjalta kuitenkin siten, että saataisiin alueellisesti kattava edustus. Kuvassa 3 on esitetty hankkeen vastuullisten henkilöiden sijaintipaikat.

Kuva 3. Harjoittelun kehittämishankkeen vastuuhenkilöiden sijainti.

Temaattisten työryhmien puheenjohtajat olivat:

1. Ohjaus ja arviointi: Sirpa Laitinen-Väänänen, Lahden AMK
2. Rahoitus: Keijo Tikka, Mikkelin AMK
3. Harjoittelukäytänteet: Risto Kimari, Oulun seudun AMK
4. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet: Carita Prokki, Tampereen AMK

Koulutusala-kohtaisten työryhmien puheenjohtajat olivat:

1. Humanistinen ja kasvatustieteiden ala: Sirpa Teräväinen, Humanistinen AMK
2. Kulttuuriala: Kaarlo Hildén, Helsingin AMK Stadia
3. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala: Liisa Kairisto-Mertanen, Turun AMK
4. Luonnontieteiden ala: Jukka Lehtonen, Haaga Instituutin AMK
5. Tekniikan ja liikenteen ala: Lauri Hietalahti, Tampereen AMK
6. Luonnonvara- ja ympäristöala: Arto Vuollet, Hämeen AMK
7. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala: Vuokko Lohiniva, Rovaniemen AMK
8. Matkailu-, ravitsemis- ja talousala: Marja Nives, Jyväskylän AMK

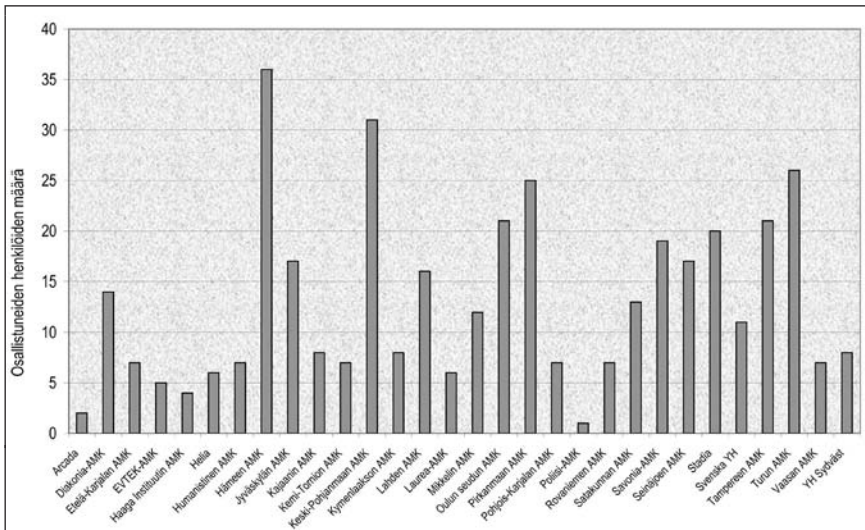
3.4 Hankkeen toimintamalli ja toiminta

Harjoittelun kehittämishankkeeseen osallistui aktiivisesti joko kokouksiin tai seminaareihin tai molempiin yhteensä noin 500 eri henkilöä kaikista ammattikorkeakouluista, SAMOK ry:stä, opiskelijakunnista, työmarkkinajärjestöistä ja eri organisaatioista. Tämän lisäksi hankkeen postituslistoilla oli noin 550 henkilöä, jotka ovat mukana hankkeessa aktiivisesta kehittäjästä passiiviseen seurailijaan. Hankkeen toiminta on esitetty vuositasolla liitteen 2 vuokaavioissa.

Ammattikorkeakoulujen osallistumisaktiivisuudessa hankkeeseen oli paljon vaihtelua. Eniten osallistujia oli Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Turun ja Pirkanmaan ammattikorkeakouluista (kuva 4). Vähiten opetusministeriön hallinnon alaisista ammattikorkeakouluista osallistuivat pääkaupunkiseudulla toimivat Arcada, Haaga Instituutin AMK, Laurea-AMK, Evtex-AMK sekä Helia. Osallistuneista 70 prosenttia oli naisia ja 30 prosenttia miehiä.

Harjoittelun kehittämishanke käynnistyi tiedotus- ja keskustelutilaisuudella yhteyshenkilöille marraskuun lopussa 2003. Tuolloin jokaisesta ammattikorkeakoulusta nimettiin hankkeeseen yhteyshenkilö, jonka tehtävänä tulisi jatkossa olemaan koordinaation ja tiedonkulun hoitaminen oman ammattikorkeakoulun ja hankkeen välillä.

Hanke käynnistyi varsinaisesti vuoden 2004 alussa hankesuunnitelman tarkentamisella. Hankesuunnitelma hyväksyttiin huhtikuussa ohjausryhmässä. Hankkeen aloitusseminaari oli maaliskuun lopulla Kokkolassa ja hankkeen www-sivut julkaistiin lähes välittömästi seminaarin jälkeen. Keväällä 2004 tehtiin ammattikorkeakoulujen henkilöstölle web-kysely, jonka tuloksena nousivat esiin keskeisimmät kehittämiskohteet harjoittelussa. Niitä olivat harjoittelun ohjaus, arviointi, harjoittelun järjestäminen ja organisointi sekä resursointi. Kyselyn tulokset raportoitiin sähköisessä julkaisussa Intoa on, onko aikaa.

Kuva 4. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen Harjoittelun kehittämishankkeeseen.

3.4.1 Temaattiset työrenkaat

Kyselystä esiin nousseiden teemojen pohjalta hanke jalkautettiin syyskuussa 2004 neljäksi temaattiseksi työrenkaaksi. Nämä olivat:

1. Ohjaus ja arviointi
2. Harjoittelukäytänteet
3. Rahoitus
4. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet

Hankkeeseen kohdistui paineita heti alusta alkaen jakaantua suoraan koulutuslakohtaiseen työskentelyyn. Hankkeessa pidettiin kuitenkin tärkeänä sitä, että asioita käsitellään ensin laajasti ja yhteisiä linjauksia luoden ja mahdollisimman paljon toinen toisilta oppien. Temaattiset työrenkaat työskentelivät vuoden 2005 loppuun saakka. Temaattisten työrenkaiden tärkeimpinä tuotoksina syntyi kolme raporttia, jotka olivat Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta, innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työrenkaan loppuraportti sekä rahoitustyörenkaan loppuraportti nimeltä Harjoittelulle uusia resursseja.

Työrenkaat työskentelivät kahdenlaisella kokoonpanolla: ydinryhmillä sekä laajoilla valtakunnallisilla työseminaareilla, joihin osallistui ammattikorkeakoulujen henkilöstöä, opiskelijoita sekä elinkeino- ja työelämän toimijoita. Jokaisella työrenkaalla oli tavoitteet, toimintasuunnitelma ja aikataulu. Työrenkaita johtivat puheenjohtajat ja renkaissa tapahtuvasta työstä vastasivat puheenjohtajan lisäksi muutaman henkilön ydinryhmät. Myös ydinryhmän jäsenet nimettiin etukäteen työrenkaisiin. Ammattikorkeakouluilla ja opiskelijakunnilla oli mahdollisuus ilmoittautua työrenkaisiin oman kiinnostuksensa mukaan. Kaikkien työrenkaiden ydinryhmien kokoonpanot on esitetty liitteessä 3.

Hankkeessa laadittiin syksyllä 2004 opetusministeriölle esitys kansainvälisen harjoittelun rahoittamisesta. Rahoitus tulitisiin kohdentamaan erityisesti kansainväliseen harjoitteluun ja ulkomaalaisten vaihto-opiskelijoiden harjoittelujärjestelmien kehittämiseen Suomessa. Opetusministeriö myönsi rahoituksen ja vuoden 2006 osalta se tarkoitti ammattikorkeakouluille yhteensä lähes 2,5 miljoonaa euroa. Rahoitustyöryhmä laati ammattikorkeakouluille ohjeistuksen myönnetyn rahoituksen käyttömahdollisuuksista. Tavoitesopimuskauden 2007–2009 euromääristä neuvotellaan erikseen lisäpöytäkirjaneuvotteluissa.

Syksyllä 2004 opiskelijoille sekä työ- ja elinkeinoelämälle suunnattujen web-kyselyiden pohjalta valmistui keväällä 2005 kaksi julkaisua. Ohjaako harjoittelu asiantuntijuuteen? ilmestyi helmikuun loppupuolella ja Harjoittelusta helpotusta rekrytointiin maaliskuussa. Molemmat julkaisut ilmestyivät sähköisinä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa.

Hankkeen ensimmäisen painetun julkaisun – Harjoittelun juurilla – tekeminen käynnistyi myöskin syksyllä 2004. Julkaisu kohdistui ammattikorkeakoulukokeilua edeltävään aikaan. Historiikkiin koottiin eri alojen asiantuntijoiden ja konkareiden, esimerkkeinä Annikki Lämsä, Veijo Hintsanen, ja Antti Hassi, näkemyksiä ja kokemuksia siitä, millainen merkitys harjoittelulla oli 1970–1990-lukujen tutkinnoissa eri koulutusaloilla, millaisia käytänteitä arvostettiin, miten ohjaus hoidettiin sekä kuinka oppilaitosten ja elinkeino- ja työelämän yhteistyö järjestettiin. Harjoittelun juurilla julkaistiin kevään 2005 ammattikorkeakoulupäivillä Lappeenrannassa ja se jaettiin kaikille osallistujille.

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli yhtenäistää ammattikorkeakoulujen harjoittelukäytänteitä kansallisella tasolla. Tätä varten työstettiin Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta. Suositusten tarkoituksena oli selkiyttää ja yhtenäistää ammattikorkeakoulujen harjoittelujärjestelmää kansallisella tasolla. Harjoittelukäytänteet- sekä ohjaus- ja arviointityöryhmät työstivät suosituksia syksystä 2004 lähtien. Suositukset julkistettiin valtakunnallisessa harjoitteluseminaarissa helmikuussa 2006. Suositusten liitteenä ovat lomakemallit harjoittelusopimuksesta, harjoittelun puitesopimuksesta, harjoittelusuunnitelmasta ja -raportista sekä oppimispäiväkirjasta.

Toisen painetun julkaisun – Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun – työstäminen aloitettiin syksyllä 2005 ja se julkaistiin helmikuussa Tampereella järjestetyssä valtakunnallisessa harjoitteluseminaarissa. Julkaisuun koottiin kymmeniä hyviä harjoittelukäytänteitä eri ammattikorkeakouluista.

Yhteistyössä ohjaus- ja arviointityöryhmän kanssa hankkeessa työstettiin harjoittelun ohjaajakoulutuksen hankesuunnitelma ja hakemuksen opetusministeriölle jätti Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu elokuussa 2005. Myönteinen rahoituspäätös saatiin joulukuussa ja koulutuksen suunnittelu ja toteutus alkoi huhtikuussa 2006.

3.4.2 Koulutusalaakohtaiset työrenkaat

Koulutusalaakohtaiset työrenkaat käynnistettiin vuoden 2005 alussa ja ne työskentelivät hankkeen päättymiseen saakka. Työrenkaiden kokoonpano oli organisoinniltaan ja kokoontumiskäytännöiltään samanlainen kuin temaattisilla työrenkailla. Koulutusalaakohtaisten työrenkaiden työhön kuului esimerkiksi alan harjoittelun tilannekartoituksen tekoa, kehittämiskohteiden esiin nostamista ja ratkaisumallien kehittämistä. Lisäksi ne täsmensivät ja tarkensivat suosituksia kullekin koulutusalalle parhaiten sopiviksi. Kevään 2006 aikana päivitettiin ammattikorkeakoulun ura- ja rekrytointipalvelu Jobstep.netiin harjoittelusivut yhteistyössä koulutusalaakohtaisten työrenkaiden kanssa. Työrenkaat jättivät loppuraporttinsa vuoden 2006 lopussa.

3.4.3 Muu toiminta ja hankeyhteistyö

Harjoittelun kehittämishanke teki yhteistyötä muiden meneillään olevien valtakunnallisten verkostohankkeiden kanssa. Sitä varten verkostohankkeiden vetäjät, opetusministeriön ammattikorkeakouluyksikön edustajat sekä SAMOK ry muodostivat niin sanotun VeHa-ryhmän. Ryhmän tavoitteena oli välittää tietoa hankkeiden välillä, keskustella yhteistyön tekemisestä ja vaihtaa ajatuksia sekä kuulumisia hankkeista. VeHa-ryhmä järjesti kaksi valtakunnallista seminaaria, marraskuussa 2004 Mikkelissä Verkostoista laatua ohjaukseen -seminaarin sekä tammikuussa 2007 Helsingissä Verkostoista voimaa -seminaarin, sekä julkaisi yhden kirjan, Ammattikorkeakoulujen verkostohankkeet. Opetusministeriö myönsi kumpaankin seminaariin erillisrahoitusta ja kustansi julkaisun.

Yhteistyötä tehtiin myös Hämeen ammattikorkeakoulun koordinoiman tuotantopainotteisen insinöörikoulutuksen laatuhankkeen, Helia Ammatillisen opettajakorkeakoulun hallinnoiman ammattikorkeakoulujen opettajuuden kehittämishankkeen sekä muiden eri ammattikorkeakouluissa meneillään olleiden harjoittelun kehittämiseen liittyvien hankkeiden kanssa.

Tärkeänä yhteistyötahona hankkeessa olivat luonnollisesti myös SAMOK ry sekä ammattikorkeakoulujen opiskelijakunnat.

3.5 Talous

Opetusministeriön myöntämä kokonaisrahoitus hankkeelle oli 300 000 euroa. Tämän lisäksi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun omarahoitusosuden tuli olla 10 % hankkeen kokonaiskustannuksista.

Hankkeen kokonaiskustannukset olivat noin 360 000 euroa*. Vuonna 2004 kustannukset olivat noin 97 000 euroa, vuonna 2005 noin 147 000 euroa ja vuonna 2006 noin 116 000 euroa**.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun omarahoitusosuus hankkeeseen tulee olemaan noin 60 000 euroa, eli noin 16 % toteutuneista kustannuksista. Luonnollisesti myös kaikki osallistuneet ammattikorkeakoulut resursoivat hankkeeseen oman henkilöstönsä osallistumisen muodossa. Näistä summista ei ole tietoa.

Kustannuksista suurimmat kokonaisuudet koostuivat henkilöstökustannuksista, jotka olivat 50 % ja työrenkaiden kustannuksista, jotka olivat 35 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Työrenkaiden kustannukset vuosina 2004–2006 on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Työrenkaiden kustannukset 2004–2006.

TYÖRENGAS	2004	2005	2006*	YHTEENSÄ
Ohjaus ja arviointi	1 677,58	7 531,01	1 612,79	10 821,37
Harjoittelukäytänteet	4 173,46	6 302,00	1 565,42	12 040,88
Rahoitus	2 002,06	6 197,30	3 672,54	11 871,90
Innovatiiviset harjoittelukäytänteet***	2 471,25	8 574,20	3 454,55	14 500,00
Humanistinen ja kasvatusala		2 498,13	780,93	3 279,06
Kulttuuri		559,48	8 352,12	8 911,60
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala		6 412,18	3 876,39	10 288,57
Luonnontieteiden ala***		1 264,31	1 235,69	2 500,00
Tekniikka ja liikenne***		4 688,79	7 311,21	12 000,00
Luonnonvara- ja ympäristöala		4 823,27	3 745,68	8 568,95
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala		12 356,93	7 936,37	20 293,30
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala***		5 444,25	3 255,75	8 700,00
YHTEENSÄ	10 324,35	66 651,85	46 799,44	123 775,64

* Vuoden 2006 osalta tiedot perustuvat osittain arvioon.

** Arvio, joka perustuu julkaisun painatushetkellä oleviin tietoihin.

*** Arvio, joka perustuu julkaisun painatushetkellä oleviin tietoihin. Luvuissa ovat mukana kirjanpidon mukaiset toteutuneet kustannukset sekä arvio tulevista, painatushetkellä vielä kirjaamattomista kustannuksista.

3.6 Tiedottaminen

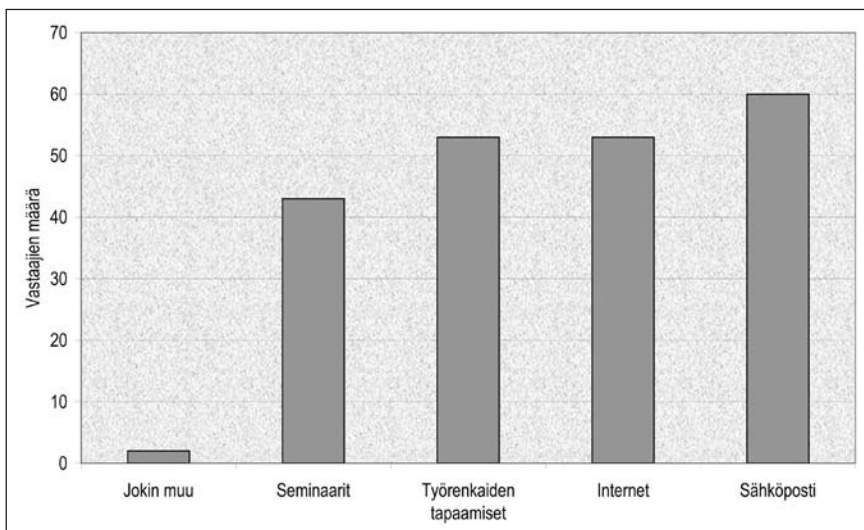
Hankkeen tiedottamisen kohteena olivat pääasiassa ammattikorkeakoulujen henkilöstö ja opiskelijat, opetusministeriö ja työmarkkinajärjestöt. Hankkeen tiedottamisesta vastasi projektipäällikkö yhteistyössä työrekkaiden puheenjohtajien kanssa.

Hankkeen tiedottaminen tapahtui pääasiallisesti sähköisiä jakelukanavia, sähköpostia ja Internetiä, käyttäen.

Hankkeella oli www-sivut osoitteessa www.cou.fi/harke. Sivuille tallennettiin kaikki hankkeen tiedotteet, muistiot, pöytäkirjat, raportit, julkaisut ja seminaarimateriaalit.

Hankkeesta käytiin myös tiedottamassa ammattikorkeakoulujen ja sidosryhmien järjestämissä seminaareissa ja muissa tilaisuuksissa. Lisäksi hankkeesta painatettiin kaksi esitettä, jotka palvelivat myös tiedotustoimintaa.

Hankkeen palautekyselyn vastaajista 60 prosentin mielestä hankkeen tiedotus oli onnistunut hyvin ja 37 prosentin mukaan melko hyvin. Tiedotuskanavista vastaajat pitivät parhaimpana sähköpostia, sitten Internetiä ja työrekkaiden tapaamisia (kuva 5). Myös seminaarit koettiin hyvänä tiedotuskeinona. Hankkeessa järjestetyt seminaarit olivat vastaajien mielestä hyviä ja antoisia. Etenkin helmikuussa 2006 Tampereella järjestetty Hurraahuuto harjoittelulle -seminaari sai lukuisia erittäin positiivisia mainintoja.

Kuva 5. Parhaimmat tiedotuskanavat harjoittelun kehittämishankkeessa.

Hankkeessa tuotettiin painettuja että sähköisiä julkaisuja ja raportteja (kuva 6).

Kuva 6. Harjoittelun kehittämishankkeessa tehtyjä julkaisuja.

Painetut julkaisut, 3 kpl

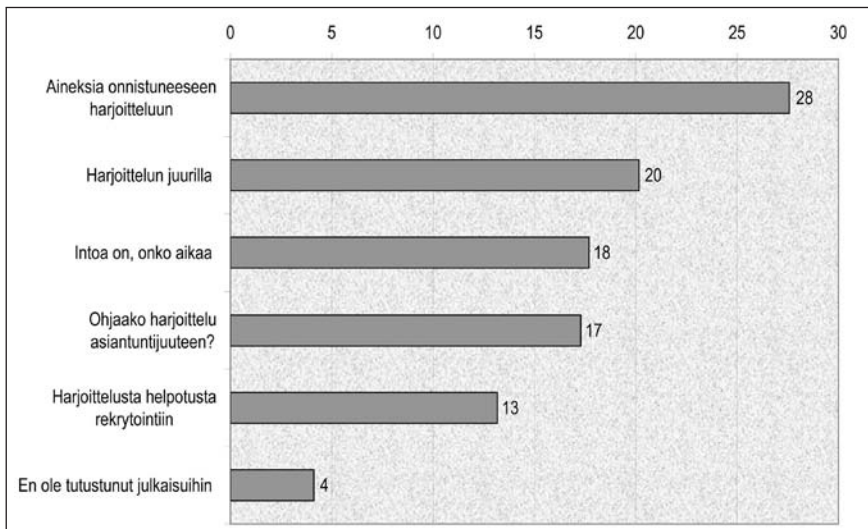
- Harjoittelun juurilla
- Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun
- Harjoittelusta AMK-opintojen kuningas. Harjoittelun kehittämishankkeen 2004–2006 loppuraportti

Sähköiset julkaisut, 18 kpl

- Intoa on, onko aikaa
- Ohjaako harjoittelu asiantuntijuuteen
- Harjoittelusta helpotusta rekrytointiin
- Harjoittelukäytänteet-työrenkaan loppuraportti
- Ohjaus- ja arviointityörenkaan loppuraportti
- Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työrenkaan loppuraportti
- Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta
- Rekommendation om praktik, arrangemeng och terminologi
- Recommendations for Placement, Its Organisation and Terminology
- Harjoittelulle uusia resursseja
- Humanistisen ja kasvatustieteen työrenkaan loppuraportti
- Kulttuurialan työrenkaan loppuraportti

- Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan työryhän loppuraportti
- Luonnontieteiden alan työryhän loppuraportti
- Tekniikan ja liikenteen alan työryhän loppuraportti
- Luonnonvara- ja ympäristöalan työryhän loppuraportti
- Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työryhän loppuraportti
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työryhän loppuraportti

Julkaisuista eniten vastaajat olivat tutustuneet Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun sekä Harjoittelun juurilla -julkaisuihin (kuva 7). Jopa 98 prosenttia vastaajista oli tutustunut suosituksiin harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta. Suurin osa kertoi, että suositukset oli otettu käyttöön omassa ammattikorkeakoulussa. Suositukset olivat saaneet hyvin positiivisen vastaanoton, mutta muutamat vastaajat totesivat, että vanhat toimintatavat ovat haitanneet suositusten soveltamista.

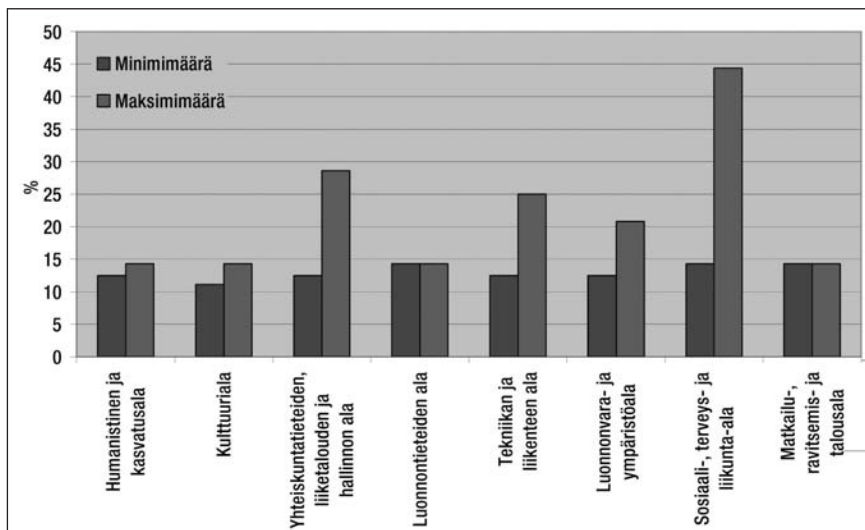
Kuva 7. Vastaajille tutut hankkeessa tuotetut julkaisut.

4. HARJOITTELUN MERKITYS

4.1 Laajin opintokokonaisuus

Harjoittelu on merkittävä osa ammattikorkeakoulututkinnoissa sekä määrällisesti että sisällöllisesti. Harjoittelun määrällinen osuus ammattikorkeakoulututkinnoissa vaihtelee 11 ja 44 prosentin välillä. Harjoittelu on siten laajin yksittäinen opintokokonaisuus kaikissa tutkinnoissa.

Kuvassa 8 on esitetty harjoittelun suhteellinen osuus ammattikorkeakoulututkinnoissa eri koulutusaloilla. Kuvion minimi- ja maksimimäärillä tarkoitetaan kunkin alan tutkinnoissa harjoittelun vähimmäismääriä. Esimerkiksi sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla harjoittelun vähimmäismäärä on koulutusohjelmasta riippuen 14,3–44,4 prosenttia koko tutkinnon laajuudesta kun taas matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla harjoittelun vähimmäismäärä on kaikissa alan koulutusohjelmissa 14,3 prosenttia tutkinnon laajuudesta.

Kuva 8. Harjoittelun suhteellinen osuus ammattikorkeakoulututkinnoissa eri koulutusaloilla vuonna 2006. (Lähde: opetusministeriö)

Opetusministeriön vahvistamaan koulutusohjelmapäätökseen sisältyvän harjoittelun vähimmäisvaatimuksen lisäksi ammattikorkeakoulut voivat sisällyttää harjoittelua tutkintoihin halutessaan myös enemmän. Tähän antaa mahdollisuuden ammattikorkeakouluasetus, jonka mukaan osa opetuksesta voidaan järjestää työpaikalla sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrätään³.

Tunnetuin toteutus tästä lienee Humanistisen ammattikorkeakoulun työoppiminen. Siinä opiskelija voi suorittaa opintoja erilaisissa oppimisympäristöissä, joista työelämä on yksi. Työoppimista voidaan siten pitää verrannollisena

³ Asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352, 9 §.

harjoittelulle. Myös tuotantopainotteinen insinöörikoulutus on sovellus, jossa ammattikorkeakouluasetuksen antamaa mahdollisuutta hyödynnetään. Tuotantopainotteisessa insinöörikoulutuksessa tutkintoon sisältyy 30 opintopistettä harjoittelua sekä lisäksi työelämäintegroituja opintoja 30 opintopisteen verran. Työelämäintegroidut opinnot voivat olla esimerkiksi työpaikalla tapahtuvia opintoja tai käytäntöpainotteisia kehitysprojekteja. ⁴

4.2 Ammatillisen kasvun avain

Ammattikorkeakoulutuksen tavoitteena on tarjota teoriaa ja käytäntöä yhdistävää opetusta. Ammatillinen osaaminen ja käytännön tieto syntyvät muualla kuin formaalissa opetuksessa korkeakoulussa. Yksilön kehittyminen asiantuntijaksi syntyy vuorottelulla käytännön kokemuksen, teoriaopintojen, opitun tiedon soveltamisen sekä uuden tiedon konstruoinnin välillä. Asiantuntijuuden syntyä teoreettinen tieto ja käytännön taito on saatava integroiduksi toisiinsa. ⁵

Ammattikorkeakouluopinnoissa teorian ja käytännön integraatiota toteutetaan esimerkiksi harjoittelulla. Lainsäädäntö määrittelee, että harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. ⁶

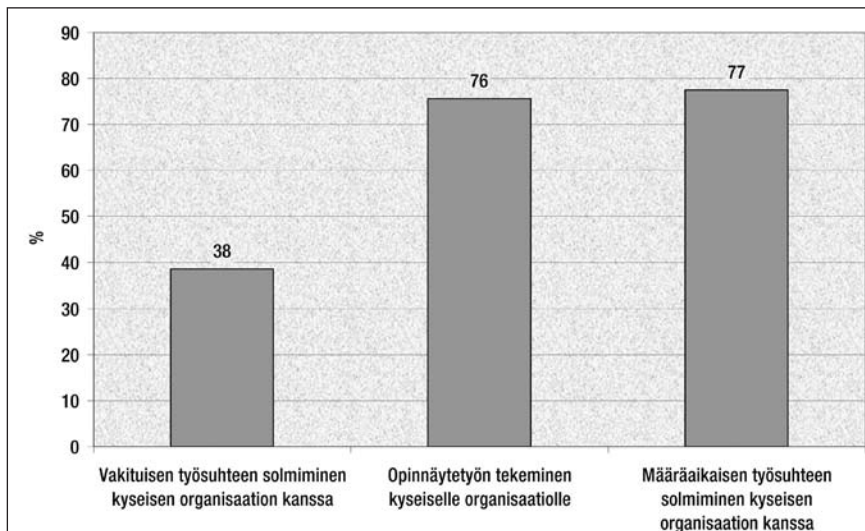
Harjoittelu voi opiskelijan näkökulmasta

- luoda oppimismahdollisuuksia, joiden avulla hän voi soveltaa teoreettisia tietojaan työelämään
- kehittää itsetuntemusta opettamalla uusia, työelämässä vaadittavia taitoja sekä osoittamalla, kuinka hän voi oppia uusista tilanteista
- tarjota mahdollisuuden tutustua organisaation työkuultuuriin
- tehostaa urasuunnittelua. Harjoittelussa luodaan kontakteja, vertaillaan kiinnostuksen kohteita ja hankitaan uusinta tietoa erilaisista mahdollisuuksista sekä
- lisätä itseluottamusta ja edistää työllistymistä valmistumisen jälkeen. ⁷

Harjoittelulla on suuri merkitys opiskelijan ammatillisessa kasvussa ja asiantuntijuuden rakentumisessa. Jotta oppiminen harjoittelussa ei jää informaalin ja satunnaisen oppimisen varaan, sitä tulee ohjata sekä ammattikorkeakoulusta että harjoittelupaikasta.

Harjoittelu myös avaa opiskelijalle oven työelämään opiskelujen päätyttyä. Harjoittelulla on erityistä painoarvoa opiskelijoiden työmarkkinakelpoisuuden parantajana, kilpailuedun hankkimisena ja työmahdollisuuksien luojana. Yhä kiristyneemmällä työmarkkinoilla vastavalmistuneen nuoren tai vähäistä työkokemusta omaavan voi olla vaikea saada töitä. ⁸ Harjoittelun kehittämishankkeessa elinkeino- ja työelämän toimijoille syksyllä 2004 tehdyn kyselyn perusteella harjoittelu johtaa usein työsuhteen solmimiseen harjoittelupaikan kanssa (kuva 9).

⁴ Keskitalo (2004: 119); ⁵ Vesterinen(2002: 32); ⁶ Ammattikorkeakouluasetus 352/2003, 7 §; ⁷ Laadukas harjoittelu. Käsikirja harjoittelun ohjaukseen ja työkokemuksen hyödyntämiseen (2002: 6); ⁸ Nyström (2004: 18).

Kuva 9. Harjoittelun jälkeinen toiminta harjoittelupaikan ja opiskelijan välillä.

4.3 Harjoittelun rooli muuttuvassa työelämässä

Harjoittelua ei tulisi nähdä pelkästään opiskelijan toimintana: perehtymisenä työtehtäviin ja opitun teorian soveltamisena työssä, kuten asetustekstiin on kirjattu. Harjoittelu tulisi nähdä paljon laajemmin koulutuksen ja työelämän rajapintana ja sitä tulisi hyödyntää oppimisympäristönä: uusien asioiden oppimisena, koulutuksen sisällön kehittäjänä sekä myös työelämän kehittämisen välineenä.

Harjoittelu pitäisi nähdä opiskelijan tutkintoon kuuluvan osan lisäksi nykyistä paljon enemmän instrumenttina kehittää yhteistyötä opetuksen ja elinkeino- ja työelämän välillä. Harjoittelu on luonteva tapa opettajille luoda kontakteja työelämän organisaatioihin ja näin lisätä myös ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan volyyymia. Harjoittelun laatua ja elinkeino- ja työelämäkontakteja voidaan kehittää ja parantaa parhaiten panostamalla harjoittelun ohjaukseen. Harjoittelun ohjauksen tehostamisella on monia positiivisia vaikutuksia koko ammattikorkeakoululle, elinkeino- ja työelämän organisaatioille sekä korkeakoulujen ja elinkeino- ja työelämän väliselle yhteistyölle:

Ammattikorkeakoulu

- Opetuksen kehittäminen, koulutuksen ajan tasalla pysyminen, teoria-käytäntö-kuilun kaventaminen
- Tutkimus- ja kehitystoiminnan volyymin kasvattaminen
- Opettajien työelämäyhteyksien kehittäminen
- Opettajien käytännön työelämän ammattitaidon lisääminen
- AMK-järjestelmän ja -tutkintojen tunnettuuden lisääminen

⁹ Virolainen (2006: 107).

Harjoittelupaikka

- Uuden tiedon ja innovaatioiden siirto ammattikorkeakouluista elinkeino- ja työelämän hyödynnettäväksi
- Opinnäytetöitä
- Kehittämishankkeita
- Organisaatioiden tunnettuuden lisääminen potentiaalisille uusille työntekijöille

Harjoittelun suunnitteluun, toteuttamiseen ja ohjaamiseen osallistuvien ammattikorkeakoulujen ja harjoittelupaikkojen toimijoiden tulisi viimeisimpien asiantuntijana kehittymisen näkemysten mukaan muodostaa verkostoituneita asiantuntijuuksia. Harjoittelujen mahdollisuuksiin muodostua tällaisiksi asiantuntijoiden verkostoiksi ja oppimisympäristöiksi vaikuttavat keskeisesti kolme organisatorista tekijää: ammattikorkeakoulujen sisäinen organisoituminen, ammattikorkeakoulujen ja elinkeino- ja työelämän kumppaneiden vuorovaikutus ja keskinäinen tavoitteenasettelu sekä harjoittelupaikkojen työn organisointi.⁹

Perinteisesti ammattikorkeakouluissa on saatettu ajatella, että kun harjoitella resursoidaan, niin se on jostain muusta pois. Uudella tavalla mielletynä harjoittelun ohjaus edellä esitetyllä tavalla kehittäisi monipuolisesti ammattikorkeakoulujen ja elinkeino- ja työelämän välisiä suhteita.

Organisaatioille harjoittelu on rekrytointitapa, jonka aikana ehtii tutustua opiskelijaan ja mahdolliseen uuteen työntekijään. Harjoittelujaksoilla opiskelija kehittää ammattitaitoaan, tutustuu organisaatioon ja sen toimintatapoihin; oppii talon tavoille. Harjoittelija voi tuoda uusia ideoita ja tuoreita näkemyksiä organisaatioon. Uuden työvoiman tarpeen tullessa organisaatiolla on mahdollisuus turvallisesti rekrytoida jo entuudestaan tuttu henkilö.

Kansainvälinen harjoittelija tuo parhaimmillaan organisaatioihin toisen maan bisneskulttuuria ja kontakteja potentiaalsiin yhteistyökumppaneihin omassa maassaan. Hän voi vaikuttaa myönteisesti myös parantamalla suomalaisten kielitaitoa ja valmiuksia työskennellä monikulttuurisissa työyhteisöissä.

⁹ Virolainen (2006: 107).

5. HARJOITTELUN RESURSOINTI

5.1 Harjoittelun rahoitus

Ammattikorkeakoulujen nykyinen rahoitusjärjestelmä on osa kuntien valtion-osuusjärjestelmää. Valtio maksaa perusrahoituksen koulutuksen järjestäjille toimiville kunnille, kuntayhtymille ja yksityisille.¹⁰ Valtio ja kunnat rahoittavat yhdessä ammattikorkeakoulujen toimintaa. Perusrahoituksesta valtion osuus on 57 prosenttia ja kuntien 43 prosenttia. Kutakin ammattikorkeakoulua varten määrätään laskennallinen yksikköhinta, jonka suuruus riippuu siitä, minkä alojen koulutusta ammattikorkeakoulu antaa. Rahoituksen määräytymisperusteet ovat koulutuksen järjestäjäkohtaisia.¹¹

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta¹² muuttui vuoden 2006 alussa. Uuden rahoituslain olennainen muutos entiseen rahoituslakiin ammattikorkeakoulujen rahoituksessa on, että yksikköhinta muodostuu laskennallisen opiskelijamäärän ja ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkintojen määrän mukaan siten, että opiskelijamäärän osuus on 70 % ja tutkintojen määrän osuus 30 %. Jatkossa yksittäisen ammattikorkeakoulun rahoituksen kannalta suoritetuilla tutkinnoilla on suuri taloudellinen merkitys.

Kun ammattikorkeakoulujen yksikköhintoja määritellään, tarkastellaan toteutuneita kustannuksia, joihin sisältyvät opiskelijoiden harjoittelusta aiheutuneet kustannukset. Opetushallituksen ammattikorkeakouluille teettämään vuosittaiseen kustannuskyselyyn on eritelty harjoittelun osalta ohjaus, valvonta, suunnittelu ja muut harjoittelun kustannukset sekä työnantajalle maksetut korvaukset. Harjoittelun kustannuksia voivat siten olla esimerkiksi opettajien matkakustannukset, ulkomaille harjoitteluun lähteneille opiskelijoille maksettu matkustustuki, harjoittelupaikan hankkimisesta aiheutuneet kustannukset, opiskelijoiden harjoittelijoiksi palkkaamisesta aiheutuneet kustannukset ja työnantajalle harjoittelusta mahdollisesti maksetut korvaukset.

Harjoittelusta aiheutuvat kustannukset katetaan yksikköhintatulolla, mutta ammattikorkeakoulut ovat saaneet harjoittelun tukemiseen myös erillistä tukirahoitusta. Opiskelijoiden harjoittelun tukeminen onkin ollut aikaisempina vuosina melko mittavaa¹³. Ammattikorkeakoulut ovat saaneet hankerahoitusta opiskelijoiden harjoittelun tukemiseen vuosien 1996–2005 aikana. Rahoitus oli huipussaan vuonna 2000, jolloin ammattikorkeakoulut saivat lähes kahdeksan miljoonaa euroa (taulukko 2).

¹⁰ & ¹¹ Opetusministeriö (2002: 7); ¹² Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 122.12.2005/1071; ¹³ Opetusministeriö (2002: 10–11).

Taulukko 2. Ammattikorkeakoulujen harjoittelun hankerahoitus vuosina 1996–2005. (Lähde: opetusministeriö, Tarmo Mykkänen)

Vuosi	Harjoittelun tukemiseen myönnetty hankeraha
1996	3 839 730 €
1997	3 111 477 €
1998	4 961 544 €
1999	6 643 423 €
2000	7 820 739 €
2001	5 550 202 €
2002	3 358 000 €
2003	2 799 000 €
2004	2 500 000 €
2005	2 500 000 €

Vuonna 2004 oli tiedossa, että harjoittelun hankerahoitus oli loppumassa kokonaan vuoden 2005 jälkeen. Harjoittelun kehittämishankkeen työryhmä käytti keskustelua asiasta ja todettiin, että harjoittelun tukeminen siten, että se kohdistuu harjoittelijoiden palkkaamisen subventointiin, on mennyttä aikaa. Tosin muutamia vastakkaisiakin mielipiteitä kuultiin: pelkona useimmiten oli erityisesti julkisen sektorin harjoittelupaikkojen väheneminen tuen loputtua.

Uutena merkittävänä haasteena ammattikorkeakouluille on asetettu voimakas kansainvälistyminen. Tämän vuoksi kansainvälisen harjoittelun nähtiin olevan korvamerkittyä rahoitusta tarvitseva kehittämiskohde. Rahoituksen tarpeessa oli kansainvälisen harjoittelujärjestelmän kehittäminen kokonaisuudessaan sekä Suomesta ulkomaille suuntautuvat harjoittelut ja Suomeen saapuvien opiskelijoiden harjoittelun kehittäminen suomalaisissa yrityksissä ja organisaatioissa.

Harjoittelun kehittämishanke laati opetusministeriölle syksyllä 2004 esityksen kansainvälisen harjoittelun rahoituksesta. Esityksessä todettiin, että tavoitesopimusten lisäpöytäkirjassa vuodelle 2006 on tarpeen jatkaa harjoittelulle kohdennettua hankerahoitusta vuoden 2005 suuruisena. Hankerahoitus tulisi kohdentaa erityisesti kansainväliseen harjoitteluun ja ulkomaalaisten vaihto-opiskelijoiden harjoittelujärjestelmien kehittämiseen Suomessa. Rahoitusta ei voisi käyttää suomalaisten ammattikorkeakouluopiskelijoiden Suomessa suorittamaan harjoitteluun. Opetusministeriö myönsi esityksen mukaisesti hankerahoituksen kansainvälisen harjoitteluvaihdon tukemiseen vuodelle 2006. Rahoituksen suuruus oli 2,5 miljoonaa euroa. Ammattikorkeakoulut tulevat saamaan hankerahoitusta kansainvälisen harjoitteluvaihdon tukemiseen myös tavoitesopimuskaudelle 2007–2009. Rahoituksen suuruus varmistuu opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen ja niiden ylläpitäjien välisissä tavoitesopimusneuvotteluissa sekä vuosien 2008 ja 2009 lisäpöytäkirjaneuvotteluissa.

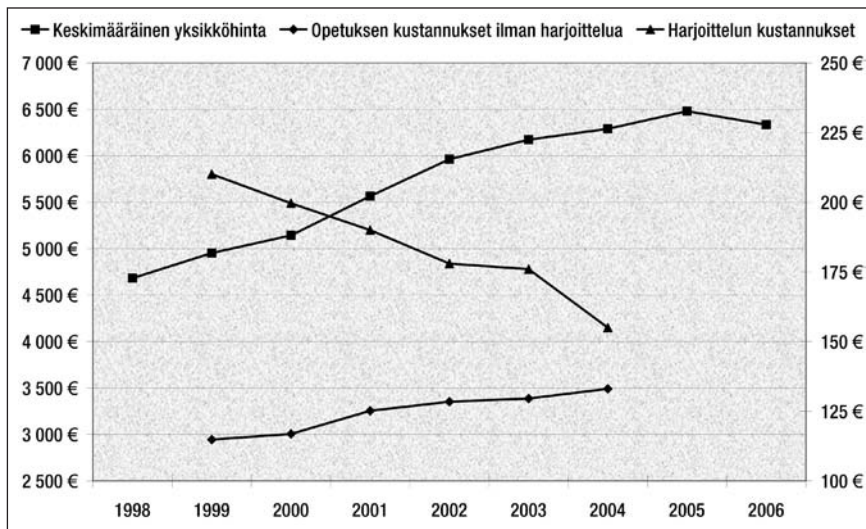
Rahoituksen saaminen on tärkeää, sillä tavoitesopimusten yhtenä kehittämistavoitteena koko ammattikorkeakouluverkolle on asetettu yli kolmen kuu-kauden opiskelija- ja harjoitteluvaihtoon Suomesta ja Suomeen osallistuvien

opiskelijoiden määrän kasvattaminen 9000:een. Vuoden 2004 toteutumaan verrattuna kasvutavoite on 31 prosenttia. Jotta tavoitteeseen päästään, tulee ammattikorkeakoulujen kiinnittää harjoittelun osalta erityistä huomiota rahoituksen suuntaamiseen.

5.2 Harjoittelun kustannukset

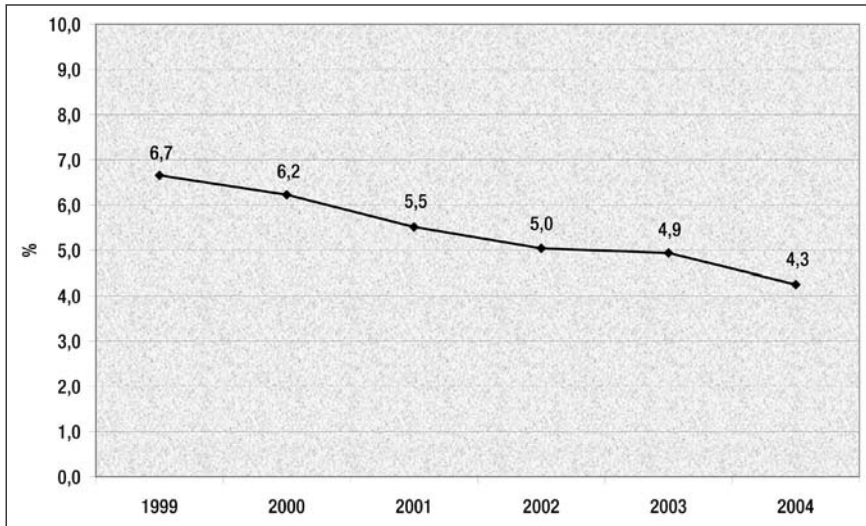
Opetushallitus kerää ammattikorkeakoulujen kustannuksista tietoja vuosittain tapahtuvalla seurannalla. Harjoittelun kustannuksista ei ole kuitenkaan mahdollista antaa täsmällistä tietoa nykyisten tilastojen valossa, sillä ammattikorkeakoulut kirjaavat kustannuskyselyyn toimintojensa kustannukset oman kirjanpitonsa mukaisesti. Kaikissa ammattikorkeakouluissa kirjanpidossa ei harjoittelua eritellä omaksi kokonaisuudeksi. Harjoittelun kustannuksia jää siten merkitsemättä harjoittelun kustannukset -kohtaan ja niitä sisältyy todennäköisesti opetustoiminnan kustannuksiin. Seuraavassa on tarkasteltu yksikköhintoja, opetuksen kustannuksia sekä harjoittelun kustannuksia Opetushallituksen tilastojen pohjalta. Harjoittelun kustannuksiin ja kustannusanalyysiin on kuitenkin suhtauduttava vain suuntaa-antavina.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat ovat kasvaneet tasaisesti vuoteen 2005 saakka, jonka jälkeen ne ovat kääntyneet laskuun (kuva 10). Vuonna 2006 yksikköhinta oli 6334 euroa / opiskelija. Ammattikorkeakoulujen opetukseen käytetyt kustannukset ovat kasvaneet hieman yksikköhintojen lisääntymistä hitaammin. Toiminnoista harjoittelun kustannukset ovat jatkuvasti laskeneet. Vuonna 1999 harjoittelun kustannukset olivat opiskelijaa kohti 210 euroa, kun vuonna 2004 ne olivat vähentyneet 155 euroon. Opetuksen kustannukset ovat ilman harjoittelua kasvaneet vuodesta 1999 saakka yli 18 prosenttia. Samanlaisesti harjoittelun kustannukset ovat laskeneet yli 26 prosenttia.

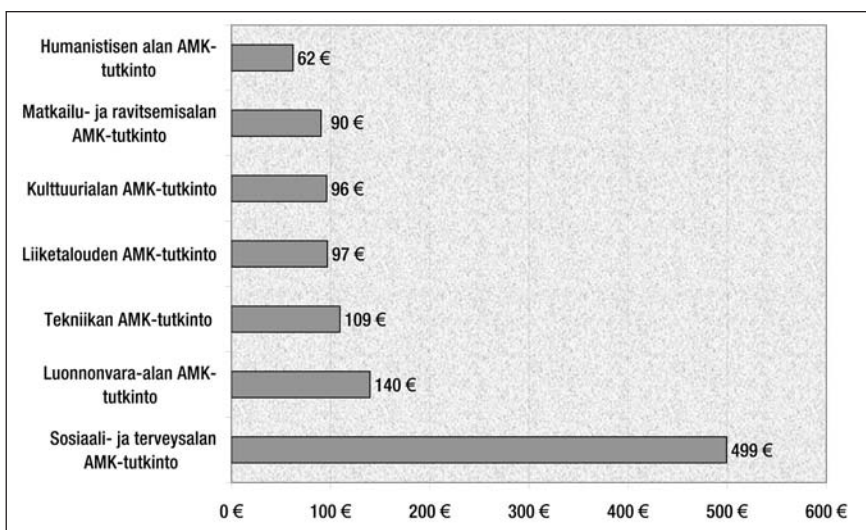
Kuva 10. Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnan kehittyminen 1998–2006, opetuksen kustannusten kehittyminen sekä harjoittelun osuus kustannuksista 1999–2004. (Lähde: Opetushallitus 2006)

Kun harjoittelun osuus koko ammattikorkeakoulututkinnosta on 11–44 %, niin opetuksen kustannuksista harjoittelun osuus on suhteessa huomattavasti vähemmän (kuva 11). Enimmillään harjoittelun osuus opetuksen kustannuksista on ollut vuonna 1999 jolloin, se oli 6,7 prosenttia opetuksen käytetyistä kustannuksista. Harjoittelu on laajin opintokokonaisuus ammattikorkeakoulututkinnossa, mutta siihen resursoidaan varsin vähän.

Kuva 11. Harjoittelun kustannusten osuus opetuksen kustannuksista 1999–2004. (Lähde: Opetushallitus 2006)

Kustannuksissa on suuria eroja erityisesti sosiaali- ja terveysalan ja muiden koulutusalojen välillä (kuva 12). Esimerkiksi humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinnossa harjoittelun keskimääräiset opiskelijakohtaiset vuosikustannukset ovat olleet 62 euroa kun sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnossa ne ovat olleet 499 euroa.

Kuva 12. Harjoittelun kustannukset eri tutkinnoissa vuosina 1999–2004. (Lähde: Opetushallitus 2006)

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Korkeakoulujen duaalirakenteessa harjoittelu on profiilitekijä ammattikorkeakouluille. Harjoittelu sisältyy lähtökohtaisesti kaikkiin ammattikorkeakoulututkintoihin. Laadukas harjoittelu on olennainen tekijä opiskelijan ammatillisessa kasvussa ja kehittämisessä asiantuntijuuteen. Harjoittelun laadukas toteuttaminen vaatii uudenlaista toimintatapaa ammattikorkeakouluissa ja myös nykyistä enemmän resursseja. Harjoittelulle tulisikin jatkossa antaa se status ja panostus, joka sille koulutusohjelmien opetussuunnitelmien suurimpana kokonaisuutena kuuluu.

Ammattikorkeakoulun historiassa harjoittelu on elänyt usein substanssiaineiden varjossa. Resurssimielessä harjoitteluun on panostettu vähän tai ei ollenkaan. Harjoittelu olisi nähtävä opiskelijan tutkintoon kuuluvan osan lisäksi nykyistä paljon enemmän myös keinona kehittää yhteistyötä opetuksen ja elinkeino- ja työelämän välillä. Harjoittelu on luonteva tapa opettajille luoda kontakteja työelämän organisaatioihin ja näin lisätä myös ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan volyyymia. Harjoittelun kehittäminen edellyttää lisäresursseja joko ulkoapäin • tai realistisemmin: olemassa olevia resursseja uudelleen kohdentaen. Tässä tulisi nähdä selvästi pelkkää harjoittelun kehittämistä laajemmin harjoittelun ja ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen ja näiden toimintojen systematisointi.

Harjoitteluun käytetty rahoitus on vähentynyt vuodesta 1999 vuoteen 2004 kolmanneksella. Vuonna 2004 harjoittelun osuus opetuksen kustannuksista oli noin neljä prosenttia. Vuosina 1999–2004 ammattikorkeakoulujen opiskelijamäärän keskiarvo on vuosittain ollut 99 317 opiskelijaa. Samalla aikajaksolla ammattikorkeakoulututkintojen harjoittelun kustannukset ovat olleet opiskelijaa kohti 141 euroa vuodessa ja kokonaisuudessaan vuositasolla ammattikorkeakouluissa harjoittelun kustannukset ovat olleet noin 14 miljoonaa euroa.

Kun harjoittelun osuus koko ammattikorkeakoulututkinnosta on 11–44 %, niin kokonaisuudessaan ammattikorkeakoulujen opetukseen käytettävistä kustannuksista harjoittelun osuus on suhteessa huomattavasti vähemmän. Vuonna 2004 harjoittelun osuus opetuksen kustannuksista oli hieman yli neljä prosenttia. Harjoittelu on laajin opintokokonaisuus ammattikorkeakoulututkinnossa, joten siihen peilattuna rahoituksen käyttö on varsin vähäistä. Käytetyn rahoituksen väheneminen on kulkenut linjassa harjoittelun tukemiseen myönnetyn hankerahan kanssa. Tätä hankerahoitusta on saatu opetusministeriöltä vuosina 1996–2005 yhteensä yli 43 miljoonaa euroa. Rahoitus on käytetty pääosin harjoittelijoiden palkkaamisen subventointiin. Toisin sanoen tukirahoitus on enimmäkseen ohjattu harjoittelupaikoille, jotka ovat maksaneet sen joko osittain tai kokonaan opiskelijoille.

Ammattikorkeakoulut tulevat saamaan hankerahoitusta kansainvälisen harjoitteluvaihdon tukemiseen tavoitesopimuskaudelle 2007–2009. Rahoituksen saaminen on tärkeää, sillä yhtenä kehittämistavoitteena koko ammattikorkeakouluverkolle on asetettu yli kolmen kuukauden opiskelija- ja harjoitteluvai-

toon Suomesta ja Suomeen osallistuvien opiskelijoiden määrän huomattava kasvattaminen.

Jatkossa tämän lisäksi harjoittelulle tulisi kohdentaa osoittaa ammattikorkeakoulujen sisäisesti rahoitusta sekä kohdentaa henkilöstöresursseja muun opetuksen kärsimättä. Lisäksi tulevaisuudessa rahoituksen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että rahoituspohjiin tulee mahdollisimman paljon oikein kohdennettuja kustannuksia. Rahoituskehys ei jatkossa kuitenkaan ole rajattomasti kasvava. Vaikka kustannukset kasvavat, ne eivät loputtomiin realisoitu rahoituspohjiin.

Ammattikorkeakouluissa harjoittelun ohjauksen kehittämiseen päästään ennen kaikkea lisäämällä opettajien ja muun henkilöstön työaikaresursseja harjoittelun ohjaukseen. Opettajien työaikasuunnitelmissa on yleensä yli viisi prosenttia vuosityöajasta osoitettu itsensä kehittämiseen. Alkuvaiheessa tästä ajasta voisi käyttää huomattavan osan opettajien työelämäyhteyksien kehittämiseen. Keskikokoisessa ammattikorkeakoulussa tämän lisäyksen osoittaminen opettajien työajasta harjoittelun ohjaukseen tarkoittaisi sitä, että harjoittelun ohjauksen lisääntynyt resurssi vastaisi lähes kymmenen opettajan vuosityöajan käyttöä harjoittelun ohjauksessa ja elinkeino- ja työelämäyhteyksien parantamisessa. Tämän ajatuksen läpivieminen ammattikorkeakouluissa edellyttää, että opiskelijan harjoittelun ohjaus nähdään keskeiseksi tavaksi luoda opettajille elinkeino- ja työelämäyhteyksiä.

7. LÄHTEET

Asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352.

Keskitalo, Juhani (2004). Tuotantopainotteisen insinöörikoulutuksen toteutuslinjoja. Ss. 117–135. Teoksessa Keskitalo, Juhani (2004 toim.). Työelämä osana insinööriopintoja. ISBN 951-784-243-0. Saarijärven Offset, Saarijärvi.

Laadukas harjoittelu. Käsikirja harjoittelun ohjaukseen ja työkokemuksen hyödyntämiseen (2002). Alkuperäisteoksen tekijät Hawkins, Peter, Butcher, Val & Paul Jackson. Teoksen ovat muokanneet Suomen oloihin Jyry, Päivi, Kaartinen-Koutaniemi, Minna & Marina Misukka. [online]. Saatavana World Wide Webistä: <URL:<http://www.haaga.fi/opiskelu/sekal/laadukasharjoittelu.pdf>>.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 22.12.2005/1071.

Nyström, Saija (2004). Uralla eteenpäin – kansainvälinen harjoittelu asiantuntijaksi kehittymisen ja työllistymisen näkökulmista. Cimo Publications 3. 28 s [online]. Saatavana World Wide Webistä: <<http://www.cimo.fi/dman/Document.phx/~public/Julkaisut+ja+tilastot/Raportit+ja+selvitykset/cimo-publications3-2004.pdf>>.

Opetusministeriö (2002). Ammattikorkeakoulujen rahoitustyöryhmän muistio.4: 2002. 78 s. [online]. Helsinki: Opetusministeriö. Saatavana World Wide Webistä: <URL:<http://www.minedu.fi/julkaisut/julkaisusarjat/4amkrahoitustr/4kuvailu.html>>.

Vesterinen, Marja-Liisa (2002). Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuiden kehittymistä ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän yliopisto. ISBN 951-39-1300-7 (PDF). 261 s. [online]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://selene.lib.jyu.fi:8080/vaitos/studies/studeduc/9513913007.pdf>>.

Virolainen, Maarit (2006). Osaamista rakentamassa. Ammattikorkeakoulut harjoittelujen ja työelämäyhteistyön kehittäjänä. Koulutuksen tutkimuslaitos, tutkimusselosteita 27. 131 s. ISBN 951-39-2461-0. Jyväskylän yliopistopaino 2006.

Lisäksi raportin tausta-aineistona hyödynnettiin harjoittelun kehittämishankkeessa aikaisemmin tehdyistä julkaisuista seuraavia:

- Harjoittelulle uusia resursseja
- Harjoittelun juurilla
- Harjoittelusta helpotusta rekrytointiin
- Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työrengas loppuraportti
- Intoa on, onko aikaa
- Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta

Koulutusalat, tutkintojen laajuus ja harjoittelun osuus tutkinnosta vuonna 2006.

Humanistinen ja kasvatustieteellinen ala

Tutkintonimike	Laajuus opintopisteinä	Harjoittelun laajuus
Samhällspedagog (YH)	210	30
Viittomakielentulkki (AMK)	240	30
Yhteisöpedagogi (AMK)	210	30

Kulttuuriala

Tutkintonimike	Laajuus opintopisteinä	Harjoittelun laajuus
Artenom (YH)	240	30
Artenomi (AMK)	240	30
Bachelor of Culture and Arts	270	30
Bildkonstnär (YH)	240	30
Dramainstruktör (YH)	240	30
Formgivare (YH)	240	30
Konservaattori (AMK)	240	30
Kulturproducent (YH)	240	30
Kulttuurituottaja (AMK)	240	30
Kuvataiteilija (AMK)	240	30
Medianom (YH)	240	30
Medianomi (AMK)	240	30
Muotoilija (AMK)	240	30
Musikpedagog (YH)	270	30
Musiikkipedagogi (AMK)	270	30
Musiker (YH)	270	30
Muusikko (AMK)	270	30
Tanssinopettaja (AMK)	240	30
Teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK)	240	30
Tradenomi	210	30
Vestonomi (AMK)	240	30

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Tutkintonimike	Laajuus opintopisteinä	Harjoittelun laajuus
Bachelor of Business Administration	210	30
Bachelor of Business Administration	210	60
Tradenom	210	30
Tradenomi	210	30
Tradenomi	240	30

Luonnontieteiden ala

Tutkintonimike	Laajuus opintopisteinä	Harjoittelun laajuus
Bachelor of Business Administration	210	30
Tradenom	210	30
Tradenomi	210	30

Tekniikan ja liikenteen ala

Tutkintonimike	Laajuus opintopisteinä	Harjoittelun laajuus
Bachelor of Engineering	240	30
Insinööri (AMK)	240	30
Ingenjör (YH)	240	30
Insinööri (AMK)	240	60
Ingenjör (YH)	240	60
Insinööri (AMK)	270	60
Ingenjör (YH)	270	60
Laboratorioanalyttikko (AMK)	210	30
Laboratorieanalytiker (YH)	210	30
Merikapteeni (AMK)	270	60
Sjökaptén (YH)	270	60

Luonnonvara- ja ympäristöala

Tutkintonimike	Laajuus opintopisteinä	Harjoittelun laajuus
Agrolog (YH)	240	30
Agrologi (AMK)	240	30
Agrologi (AMK)	240	50
Bachelor of Natural Resources	240	30
Hortonom (YH)	240	30
Hortonomi (AMK)	240	30
Hortonomi (AMK)	240	50
Iktyonomi (AMK)	210	30
Metsätalousinsinööri (AMK)	240	30
Miljöplanerare (YH)	240	30
Skogsbruksingenjör (YH)	240	30
Ympäristösuunnittelija (AMK)	240	30
Ympäristösuunnittelija (AMK)	240	50

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

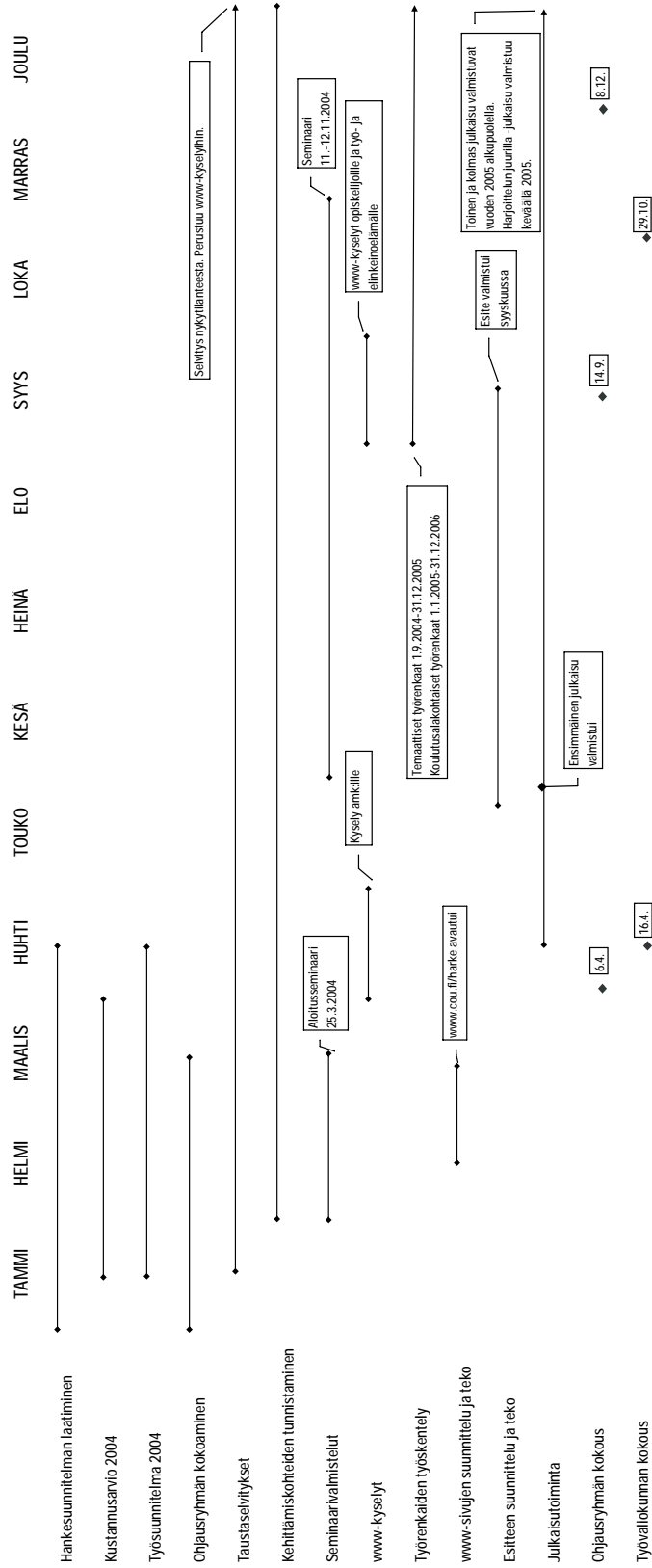
Tutkintonimike	Laajuus opintopisteinä	Harjoittelun laajuus
Apuvälineteknikko (AMK)	210	75
Bachelor of Health Care	210	75
Bachelor of Health Care	240	85
Bachelor of Social Services	210	45
Bachelor of Social Services and Health Care	210	75
Bachelor of Sports Studies	210	30
Barnmorska (YH)	270	120
Bioanalytiker (YH)	210	75
Bioanalyttikko (AMK)	210	75
Ensihoitaja (AMK)	240	75
Ergoterapeut (YH)	210	75
Estenom (YH)	210	30
Estenomi (AMK)	210	30
Fotterapeut (YH)	210	75
Fysioterapeut (YH)	210	75
Fysioterapeutti (AMK)	210	75
Förstavårdare (YH)	240	75
Geronomi (AMK)	210	75
Hammasteknikko (AMK)	210	75

Hälsovårdare (YH)	240	85
Idrottsinstruktör (YH)	210	30
Jalkaterapeutti (AMK)	210	75
Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)	210	75
Kättilö (AMK)	270	120
Liikunnanohjaaja (AMK)	210	30
Munhygienist (YH)	210	75
Naprapaatti (AMK)	240	75
Optometriker (YH)	210	75
Optometrishi (AMK)	210	75
Osteopaatti (AMK)	240	75
Osteopat (YH)	240	75
Röntgenhoitaja (AMK)	210	75
Röntgenskötare (YH)	210	75
Sairaanhoitaja (AMK)	240	75
Sairaanhoitaja (AMK)	210	75
Sjukskötare (YH)	210	75
Socionom (YH)	210	45
Sosionomi (AMK)	210	45
Suuhygienisti (AMK)	210	75
Terveystenhoitaja (AMK)	240	85
Toimintaterapeutti (AMK)	210	75

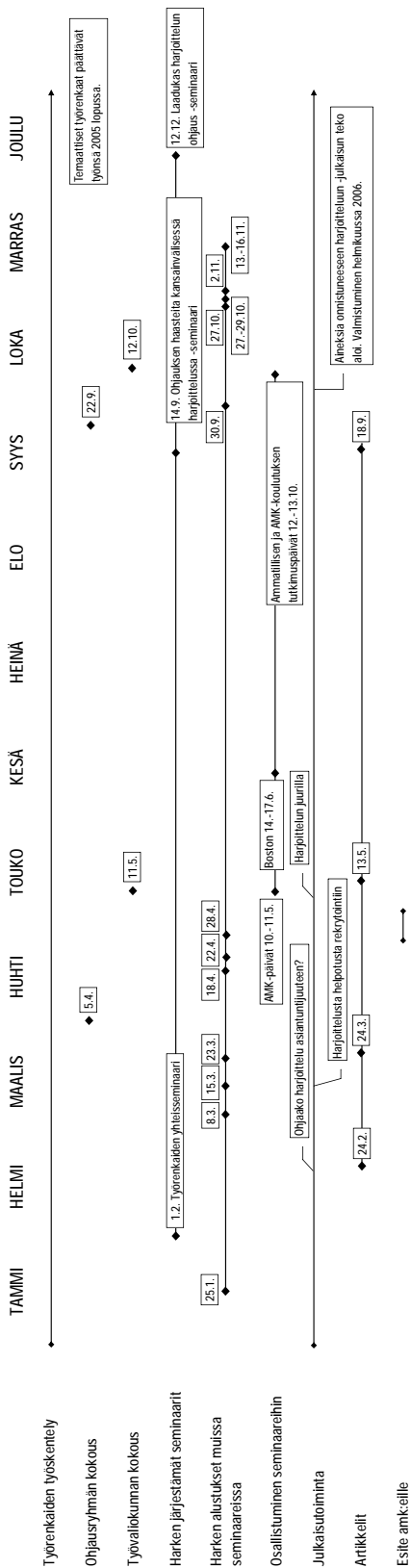
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tutkintonimike	Laajuus opintopisteinä	Harjoittelun laajuus
Bachelor of Hospitality Management	210	30
Bachelor of Hospitality Management	240	30
Restonom (YH)	210	30
Restonomi (AMK)	210	30

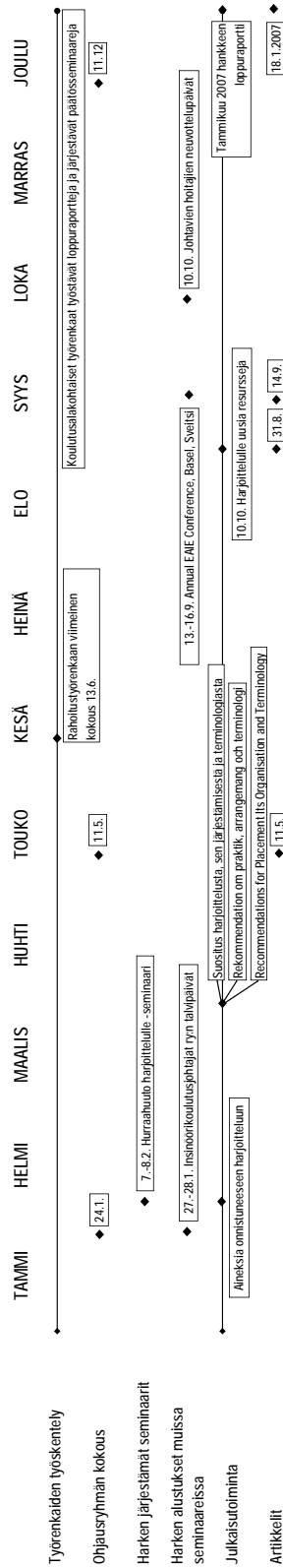
**Harjoittelun kehittämishanke
Hankkeen toiminta 1.1.-31.12.2004**

**Harjoittelun kehittämishanke
Hankkeen toiminta 1.1.-31.12.2005**

**Harjoittelun kehittämishanke
Hankkeen toiminta 1.-31.12.2006**

TYÖRENKAIDEN KOKOONPANO

TEMAATTISET TYÖRENKAAT 1.9.2004–31.12.2005

Ohjaus ja arviointi

- Sirpa Laitinen-Väänänen, Lahden ammattikorkeakoulu (ryhmän puheenjohtaja)
- Anne Anttinen, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
- Liisa Rikala, Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu
- Jukka Saarimäki (vuosi 2004), Arto Tikkanen (vuosi 2005), SAMOK ry
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Rahoitus

- Keijo Tikka, Mikkelin ammattikorkeakoulu (ryhmän puheenjohtaja)
- Manu Altonen, Elinkeinoelämän keskusliitto
- Johan Hahkala, Suomen Kuntaliitto
- Seppo Kinkki, AKAVA
- Petri Lempinen, STTK
- Mika Kananen (vuosi 2004), Reetta Marttinen (vuosi 2005), Arto Tikkanen (vuosi 2005), Arttu Hiltunen (vuosi 2006), SAMOK ry
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Harjoittelukäytänteet

- Risto Kimari, Oulun seudun ammattikorkeakoulu (ryhmän puheenjohtaja)
- Kimmo Greis, Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu
- Pirve Lapiolahti, SAMOK ry
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Innovatiiviset harjoittelukäytänteet

- Carita Prokki, Tampereen ammattikorkeakoulu (ryhmän puheenjohtaja)
- Pirve Lapiolahti, SAMOK ry
- Niina Leinonen, Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Hanna Mylly, Diakonia-ammattikorkeakoulu
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

KOULUTUSALAKOHTAISET TYÖRENKAAT 1.1.2005–31.12.2006

Humanistinen ja kasvatusala

- Sirpa Teräväinen, Humanistinen ammattikorkeakoulu (ryhmän puheenjohtaja)
- Vesa Nuorva, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
- Tommi Pantzar, Mikkelin ammattikorkeakoulu
- Terhi Rissanen, Diakonia- ammattikorkeakoulu
- Antti Vänskä (vuosi 2005), Katja Puolakka (vuosi 2006), SAMOK ry
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Kulttuuriala

- Kaarlo Hildén, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, (ryhmän puheenjohtaja)
- Petri Katajarinne, Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Päivi Keränen, SAMOK ry
- Eeva Mäkinen, yrkeshögskolan Sydväst
- Mari Silver, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

- Liisa Kairisto-Mertanen, Turun ammattikorkeakoulu, (ryhmän puheenjohtaja)
- Liisa Aarnio, Helia ammattikorkeakoulu
- Mika Kananen, SAMOK ry
- Margit Leskinen, Kajaanin ammattikorkeakoulu
- Stefan Lindström, Mikkelin ammattikorkeakoulu
- Seija Pasma, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Luonnontieteiden ala

- Jukka Lehtonen, Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu, (ryhmän puheenjohtaja)
- Sirpa Haataja, Kajaanin ammattikorkeakoulu
- Aila Koivisto-Junni, Helia ammattikorkeakoulu
- Terhi Koivunen, SAMOK ry
- Jaana Koivuranta, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Tekniikan ja liikenteen ala

- Lauri Hietalahti, Tampereen ammattikorkeakoulu, (ryhmän puheenjohtaja)
- Heikki Hasari, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
- Arttu Hiltunen, SAMOK ry
- Anja Saiyar, EVTEK- ammattikorkeakoulu
- Antero Stenius, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
- Markku Tarvainen, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Luonnonvara- ja ympäristöala

- Arto Vuollet, Hämeen ammattikorkeakoulu, (ryhmän puheenjohtaja)
- Eliisa Kallio Seinäjoen ammattikorkeakoulu
- Matti Pietilä Tampereen ammattikorkeakoulu
- Mira Weckström ja Eva Sandberg-Kilpi Yrkeshögskolan Sydväst
- Lauri Värri (vuosi 2005), Leena Heikkinen (vuosi 2006), SAMOK ry
- Paula Salonen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

- Vuokko Lohiniva, Rovaniemen ammattikorkeakoulu, (ryhmän puheenjohtaja)
- Tarja Heino, Satakunnan ammattikorkeakoulu
- Pirjo Koski, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
- Laura Leppänen, (vuosi 2005), Anna Buss (vuosi 2006) SAMOK ry
- Hannu Pietiläinen, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
- Pekka Pitkälä, Lahden ammattikorkeakoulu
- Riitta-Liisa Ääri, Turun ammattikorkeakoulu
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

- Marja Nives, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, (ryhmän puheenjohtaja)
- Markku Haapakoski, Savonia-ammattikorkeakoulu
- Merja Helin, Hämeen ammattikorkeakoulu
- Jani Ryhänen (vuosi 2005), Tarja Sajomaa (vuosi 2006), SAMOK ry
- Pekka Soive, Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu
- Paula Salonen, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

HARJOITTELUN KEHITTÄMISHANKKEESSA
TAPAHTUNUTTA JA TUOTETTUA 2004–2006

SISÄLLYSLUETTELO

1. Tapaamiset	48
Hankkeen omat kokoukset ja tapaamiset	48
Sidosryhmätapaamiset	50
Seminaarit	51
Kansainväliset konferenssit	53
2. Tuotokset	53
Painetut julkaisut	53
Sähköiset julkaisut	54
Artikkelit	54
Esitteet	55
3. Muu toiminta	56

1. TAPAAMISET

Hankkeen omat kokoukset ja tapaamiset

- Ohjausryhmä 7 krt
- Työvaliokunta 3 krt
- Työrenkaat, valtakunnallinen 33 krt
- Työrenkaat, ydinryhmät 47 krt

2003

- 27.11. Yhteyshenkilötapaaminen Kokkolassa

2004

- 6.4. Ohjausryhmän kokous Kokkolassa
- 16.4. Hankkeen työvaliokunnan kokous Seinäjoella
- 8.9. Harjoittelukäytänteet-työengas Oulussa
- 10.9. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työengas Tampereella
- 14.9. Ohjausryhmän kokous Helsingissä
- 16.9. Ohjaus ja arviointi -työengas Lahdessa
- 6.10. Harjoittelukäytänteet-ydinryhmä Helsingissä
- 27.10. Rahoitus-työengas Helsingissä
- 29.10. Työvaliokunnan kokous Seinäjoella
- 1.11. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -ydinryhmä Tampereella
- 30.11. Harjoittelukäytänteet-työengas Jyväskylässä
- 8.12. Ohjausryhmän kokous Helsingissä
- 10.12. Ohjaus ja arviointi -työengas Tampereella

2005

- 12.1. Ohjaus ja arviointi -työrenkaan ydinryhmä Tampereella
- 13.1. Rahoitus-työengas Helsingissä
- 28.1. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työengas Helsingissä
- 3.2. Luonnonvara- ja ympäristöalan työrenkaan ydinryhmän kokous Lepaalla
- 9.2. Harjoittelukäytänteet-työrenkaan ydinryhmä Kokkolassa
- 10.2. Ohjaus ja arviointi -työengas kokous Jyväskylässä
- 17.2. Sosiaali- terveys- ja liikunta-alan työrenkaan ydinryhmä Helsingissä
- 10.3. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työrenkaan ydinryhmä Tampereella
- 16.3. Luonnonvara- ja ympäristöalan työengas Tampereella
- 16.3. Humanistisen ja kasvatustieteiden ydinryhmä Helsingissä
- 18.3. Matkailu-, ravitsemis-, ja talousalan työrenkaan ydinryhmä Tampereella
- 21.3. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan työrenkaan ydinryhmä Turussa
- 23.3. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työrenkaan ydinryhmä Oulussa
- 1.4. Harjoittelukäytänteet-työengas Helsingissä
- 5.4. Ohjausryhmän kokous Helsingissä
- 12.4. Ohjaus ja arviointi -työengas Hämeenlinnassa
- 12.4. Luonnonvara- ja ympäristöalan työrenkaan ydinryhmä Lepaalla
- 13.4. Kulttuurialan työrenkaan ydinryhmä Helsingissä
- 14.4. Tekniikan ja liikenteen alan työrenkaan ydinryhmä Tampereella

- 15.4. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työengas lisalnessa
- 20.4. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työengas Lahdessa
- 26.4. Rahoitus-työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 4.5. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työengaan ydinryhmä Tampereella
- 13.5. Luonnontieteiden alan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 13.5. Rahoitus-työengas Helsingissä
- 17.5. Ohjaus ja arviointi -työengaan ydinryhmä Seinäjoella
- 18.5. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työengas Tampereella
- 23.5. Luonnonvara- ja ympäristöalan työengaan ydinryhmä Lepaalla
- 24.5. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan työengas Turussa
- 24.5. Humanistisen ja kasvatustieteiden alan työengaan ydinryhmä Jyväskylässä
- 7.6. Rahoitus-työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 9.6. Kulttuurialan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 17.8. Tekniikan ja liikenteen alan työengas Espoossa
- 7.9. Harjoittelukäytänteet-työengaan ydinryhmä Kokkolassa
- 9.9. Sosiaali- terveys- ja liikunta-alan työengaan ydinryhmä Rovaniemellä
- 12.–13.9. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet työengaan ydinryhmä Tampereella
- 16.9. Luonnontieteiden alan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 16.9. Luonnonvara- ja ympäristöalan työengaan ydinryhmä Ilmajoella
- 22.9. Ohjausryhmän kokous Oulussa
- 26.9. Humanistisen ja kasvatustieteiden alan työengaan ydinryhmä Jyväskylässä
- 28.9. Matkailu-, ravitsemis-, ja talousalan työengas Helsingissä
- 12.10. Työvaliokunnan kokous Helsingissä
- 13.10. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työengas Helsingissä
- 17.10. Kulttuurialan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 21.10. Tekniikan ja liikenteen alan työengas Tampereella
- 2.11. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 7.11. Luonnonvara- ja ympäristöalan työengas Pieksämäellä
- 10.11. Luonnontieteiden alan työengas Helsingissä
- 11.11. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 16.11. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 17.11. Kulttuurialan työengas Helsingissä
- 18.11. Tekniikan ja liikenteen alan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 25.11. Sosiaali- terveys- ja liikunta-alan työengas Helsingissä
- 1.12. Humanistisen ja kasvatustieteiden alan työengaan ydinryhmä videoneuvotteluna
- 7.12. Rahoitus-työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 13.12. Harjoittelukäytänteet-työengaan ydinryhmä Seinäjoella

2006

- 17.1. Humanistisen ja kasvatustieteiden alan työengaan ydinryhmä puhelinneuvotteluna
- 23.1. Kulttuurialan työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 24.1. Ohjausryhmän kokous Helsingissä
- 26.1. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työengas Jyväskylässä
- 27.1. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työengaan ydinryhmä Oulussa
- 30.1. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon työengaan ydinryhmä Helsingissä
- 7.2. Luonnonvara- ja ympäristöalan työengas Tampereella
- 8.2. Koulutusalaakohtaisten työengaiden puheenjohtajien tapaaminen Tampereella
- 16.2. Rahoitus-työengaan ydinryhmä Helsingissä

- 6.3. Luonnonvara- ja ympäristöalan työryhmä Hämeenlinnassa
- 22.3. Kulttuurialan työryhmä Turussa
- 28.3. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan työryhmä Kuopiossa
- 30.3. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työryhmä Tampereella
- 10.4. Kulttuurialan työryhmä Helsingissä
- 25.4. Humanistisen ja kasvatustieteiden alan työryhmä Helsingissä
- 27.4. Rahoitus-työryhmä Tampereella
- 11.5. Ohjausryhmän kokous Helsingissä
- 13.6. Rahoitus-työryhmä Helsingissä
- 25.8. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työryhmä Kokkolassa
- 22.9. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työryhmä Helsingissä
- 25.9. Luonnonvara- ja ympäristöalan työryhmä Tampereella
- 2.10. Kulttuurialan työryhmä Helsingissä
- 4.10. Koulutusala-kohtaisten työryhmien puheenjohtajien yhteistapaaminen Tampereella
- 6.10. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan työryhmä Helsingissä
- 10.11. Luonnonvara- ja ympäristöalan työryhmä päätöstilaisuus Hämeenlinnassa
- 24.11. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työryhmä päätöstilaisuus Helsingissä
- 28.11. Kulttuurialan työryhmä Helsingissä
- 11.12. Ohjausryhmän kokous Helsingissä

2007

- 16.1. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan päätöstilaisuus Jyväskylässä
- 18.1. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan päätöstilaisuus Helsingissä

Sidosryhmätapaamiset

- *Veha-ryhmä 11 krt*
- *Tapaaminen toisen verkostohankkeen toimijoiden kanssa 4 krt*
- *Opetusministeriötapaaminen 4 krt*
- *SAMOK-tapaaminen 2 krt*
- *Kuntaliittotapaaminen 2 krt*
- *ARENE-tapaaminen 1 krt*
- *Julkaisuihin liittyvä tapaaminen 2 krt*

2004

- 8.1. Veha-ryhmä Lahdessa
- 30.3. Veha-ryhmä Helsingissä
- 26.5. Tapaaminen ura- ja rekrytointipalveluiden kehittämishankkeen kanssa Tampereella
- 14.6. Tapaaminen opinnäytetöiden kehittämishankkeen kanssa Oulussa
- 7.10. Veha-ryhmä Helsingissä
- 21.10. Projektin johtajan, projektipäällikön ja Terttu Jääskeläisen tapaaminen, OPM, Helsinki

2005

- 4.1. Väliraportin luovutus ja Juha Arhinmäen sekä Anne-Mari Sundin tapaaminen, OPM, Helsinki
- 4.1. Harjoittelun juurilla -julkaisun kirjoittajatapaaminen Helsingissä
- 24.2. Harjoittelun juurilla -julkaisun toimituskunnan työkokous Seinäjoella

- 29.3. Harken ja Pinnet-verkoston tapaaminen Kokkolassa
- 30.3. Veba-ryhmä Kokkolassa
- 27.5. SAMOKin hallituksen ja henkilöstön tiedotuspäivä Helsingissä
- 7.6. Rahoitustyöryhmän, Tapio Varmolan ja Hannu Sirénin välinen neuvottelu Helsingissä
- 20.9. Veba-ryhmä Hämeenlinnassa
- 21.11. Veba-ryhmä Turussa

2006

- 18.1. Veba-ryhmä Hämeenlinnassa
- 11.4. Veba-ryhmä Hämeenlinnassa
- 21.4. Kuntaliitossa tapaaminen sosiaali- ja terveysalan harjoittelun ja työssäoppimisen ohjausmaksuista
- 12.6. Veba-ryhmä Hämeenlinnassa
- 21.8. Kuntaliitossa tapaaminen sosiaali- ja terveysalan harjoittelun ja työssäoppimisen ohjausmaksuista
- 30.8. Veba-ryhmä Helsingissä
- 21.9. Harken, Pinnetin ja Cimon yhteistyötapaaminen Helsingissä
- 25.10. Harken esittely opetusministeriössä Helsingissä
- 22.11. Veba-ryhmä Helsingissä
- 12.12. Harken rahoitustyöryhmän raportin esittely ARENElle Helsingissä

Seminaarit

- *Alustuksia seminaareissa 19 kpl*
- *Hankkeen järjestämät seminaarit 6 kpl*

2003

- 2.10. Harjoitteluinsinöörien ja opinto-ohjaajien koulutus- ja neuvottelupäivät Espoossa. Pekka Hulkolla alustus hankkeesta.

2004

- 9.3. Alustus hankkeesta sosiaali- ja terveysalan yhteistyöfoorumissa Oulussa
- 25.3. Hankkeen avajaisseminaari Kokkolassa
- 15.4. Alustus hankkeesta tradenomiopiskelijoiden neuvottelupäivillä Helsingissä
- 11.10. Opiskelijaohjauksen uusia tuulia -seminaari Kokkolassa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa, alustus teemasta: Kuinka harjoittelun ohjausta kehitetään valtakunnallisesti
- 14.10. Sosiaalialan opiskelijoiden harjoittelujaksojen kenttäohjaajien koulutustilaisuus Elimäellä Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa, alustus teemasta: Harjoittelun ohjaus ja arviointi
- 11.–12.11. Verkostoista laatua ohjaukseen -seminaari Mikkelissä

2005

- 25.1. Insinöörikoulutusjohtajien talvipäivät Kotkassa. Alustus aiheesta: Tekniikan harjoittelun laatu ja määrä
- 1.2. Työryhmien yhteisseminaari Seinäjoen ammattikorkeakoulussa
- 8.3. SAMOKin koulutuspäivä ammattikorkeakoulujen koulutuspoliittisille vastaaville. Alustus harjoittelun kehittämishankkeesta ja opiskelijakyselyn tuloksista

- 15.3. Kokkola-Gamlakarleby -Rotary-klubin viikkotapaaminen. Alustus aiheesta: Hyödynnä harjoittelua rekrytoinnissa
- 23.3. Insinööriopiskelijaliiton koulutuspoliittinen seminaari Helsingissä. Arttu Hiltunen kertoi harjoittelun kehittämishankkeesta seminaarissa
- 18.4. Ammattikorkeakouluharjoittelun kehittämispäivä Savonia-ammattikorkeakoulussa lisälnessä. Sirpa Laitinen-Väänäsellä alustus aiheesta: Näkemyksiä harjoittelun merkityksestä AMK-opiskelussa
- 22.4. SAMOKin koulutuspoliittisen jaoston seminaari. Arttu Hiltunen raportoi harjoittelun kehittämishankkeesta
- 28.4. Valtakunnalliset ammattikorkeakoulujen opintojen ohjauksen ja neuvonnan kehittämispäivät Seinäjoella. Alustus aiheesta: Näkemyksiä ja kokemuksia harjoittelun ohjauksesta
- 10.–11.5. Valtakunnalliset ammattikorkeakoulupäivät Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa Lappeenrannassa, jossa Harjoittelun juurilla -julkaisun julkistaminen
- 14.9. Ohjauksen haasteita kansainvälisessä harjoittelussa -seminaari Tampereen ammattikorkeakoulussa
- 30.9. Harjoitteluinsinöörien ja opinto-ohjaajien syyspäivät Hämeenlinnassa. Lauri Hietaladella alustus aiheesta: Tekniikan ja liikenteen alan harjoittelukäytänteet.
- 12.–13.10. Ammatillisen ja AMK-koulutuksen tutkimuspäivät Stadiassa Helsingissä. Paula Salonen puheenjohtajana AMK-tutkimuksen ja -verkostojen rantautuminen käytäntöön -nimisessä teemaryhmässä.
- 27.10. Harjoittelu osana opintoja -seminaari Savonia-AMK:ssa Kuopiossa. Paula Salosella alustus aiheesta: Harke-projektin tuotoksia – miten harjoittelu tulisi toteuttaa.
- 27.–29.10. Terveystuollon opiskelijoiden ohjaus -seminaari, M/S Mariella ja Ruotsi. Vuoko Lohinivalla alustus aiheesta: Opiskelijaohjauksen uusia tuulia – HARKE-projektin antia ja mahdollisuuksia.
- 2.11. Laadukas harjoittelu -seminaari Turun ammattikorkeakoulussa. Carita Prokilla alustus aiheesta: case TAMK.
- 12.12. Laadukas ohjaus harjoittelussa -seminaari Seinäjoen ammattikorkeakoulussa.

2006

- 26.–27.1. Valtakunnalliset Insinöörinkoulutusjohtajat ry:n talvipäivät Turussa, Lauri Hietalahti esitteli tekniikan ja liikenteen alan harjoittelusuosituksia
- 7.-8.2. Hurrahuuto harjoittelulle -seminaari Tampereen ammattikorkeakoulussa
- 21.–22.9. Cimon työnantajaseminaari
- 3.10. Kulttuurialan AMK-päivät Kouvolassa, Kaarlo Hildenillä alustus aiheesta Mitä on harjoittelu kulttuurialalla ja mitä sen pitäisi olla?
- 10.10. Johtavien hoitajien neuvottelupäivä Kuntaliitossa Helsingissä. Tarja Heinolla alustus aiheesta: Käytännön harjoittelu terveysalan ammattikorkeakouluopinnoissa.
- 18.-19.1.2007 Verkostohankkeiden yhteinen päätösseminaari Heliassa

Kansainväliset konferenssit

- *Esiintymisiä 2 kpl*
- *Osallistumisia 3 kpl*

2005

- 14.–17.6. World Conference on Cooperative Education, Boston, USA. Paula Salonen ja Carita Prokki osallistuivat
- 13.–16.11. International Symposium on Work Integrated Learning, Orlando, Florida, USA. Carita Prokilla alustus aiheesta: Combining internship and entrepreneurship – proAcademy – a highway to professionalism

2006

- 18th Annual EAIE Conference 13.–16.9.2006, Basel, Sveitsi: Paula Salosella posterit aiheesta: Means to promote international internships.

Lisäksi tarjottiin alustuksia kolmeen muuhun konferenssiin, joista kaikista tuli myönteinen päätös, mutta niihin ei osallistuttu.

- SASCE International Conference 2006 17.–20.4.2006, Vereeniging, Etelä-Afrikka: Paula Salonen / Developing internships nationally.
- 2006 CEIA Annual Conference 23.–25.4.2006, Cincinnati, USA: Paula Salonen / Finnish model of tripartite collaboration in internship development.
- WACE Asia Pacific Conference 24.–28.6.2006, Shanghai, Kiina: Paula Salonen / Developing internships nationally.

2. TUOTOKSET

Painetut julkaisut

- *3 kpl*

2005

- 10.5. Harjoittelun juurilla

2006

- 7.2. Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun

2007

- 18.1. Harjoittelusta AMK-opintojen kuningas. Harjoittelun kehittämishankkeen 2004–2006 loppuraportti

Sähköiset julkaisut

- 18 kpl (kaikki löytyvät osoitteesta www.cou.fi/harke/tietopankki/tuotokset.asp)

2004

- 20.5. Intoa on, onko aikaa – kooste harjoittelun kehittämishankkeessa toteutetusta harjoitteluaiheisesta kyselystä ammattikorkeakoulujen henkilöstölle

2005

- 22.2. Ohjaako harjoittelu asiantuntijuuteen
- 14.3. Harjoittelusta helpotusta rekrytointiin
- 31.12. Harjoittelukäytänteet-työnsuunnitelman loppuraportti
- 31.12. Ohjaus- ja arviointityönsuunnitelman loppuraportti

2006

- 31.1. Innovatiiviset harjoittelukäytänteet -työnsuunnitelman loppuraportti
- 7.2. Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta
- 10.5. Rekommendation om praktik, arrangemeng och terminologi
- 6.6. Recommendations for Placement, Its Organisation and Terminology
- 31.8. Harjoittelulle uusia resursseja

2007

- 18.1. Humanistisen ja kasvatustieteiden alan työnsuunnitelman loppuraportti
- 18.1. Kulttuurialan työnsuunnitelman loppuraportti
- 18.1. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan työnsuunnitelman loppuraportti
- 18.1. Luonnontieteiden alan työnsuunnitelman loppuraportti
- 18.1. Tekniikan ja liikenteen alan työnsuunnitelman loppuraportti
- 18.1. Luonnonvara- ja ympäristöalan työnsuunnitelman loppuraportti
- 18.1. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työnsuunnitelman loppuraportti
- 18.1. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työnsuunnitelman loppuraportti

Artikkelit

- *Julkaisuissa 2 kpl*
- *Lehdissä 14 kpl*

2004

- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun tiedotuslehti O'hoi 1/2004: "Ammattikorkeakoulut kehittävät harjoittelua"
- Kever-verkkolehti 2/2004: "Harjoittelun kehittämistä yli koulutusalarajojen"
- Paula Salonen (2004). Onko Tupa ratkaisu harjoittelun mitoituskysymykseen? Teoksessa Keskitalo, Juhani (toim. 2004). Työelämä osana insinööriopintoja. Hämeen ammattikorkeakoulu, julkaisu A: 6/2004. Saarijärven Offset Oy. Saarijärvi.

2005

- 24.2. Uutispäivä Demari: Harjoittelu on kahden kauppa, joka kannattaa
- 24.3. Tekniikka&Talous: Suomessakin hyödynnetään harjoittelua rekrytoinnissa / Paula Salonen
- 13.5. Helsingin Sanomat / Nyt-liite: Nälkäpalkalla / Elina Venesmäki (artikkeliin haastateltu Paula Salosta)
- 18.9. Helsingin Sanomat: Palkkaerot syntyvät jo opiskeluaikana / Maija Aalto (artikkelin pohjana aineistona käytetty Harken tekemiä julkaisuja sekä haastateltu Paula Salosta).

2006

- 11.5. Tekniikka&Talous: Insinööriopiskelijat tienaavat harjoittelussa muita yleisemmin / Paula Salonen ja Lauri Hietalahti.
- Erto – Erityisalojen Toimihenkilöliitto Erton jäsenlehti 4/2006. 31.8. Harjoitteluonnea. Työelämään tutustuminen usein tuurinkauppaa / Tero Salonen (artikkeliin haastateltu Pekka Hulkkoa ja käytetty Harken selvityksiä aineistona).
- Uratie 14.9. Insinööriharjoittelu yhtenäistyy / Raili Leino (artikkeliin haastateltu Lauri Hietalahtea).
- Kuntatyönantaja 4/2006. 14.9. Työelämän ja koulutuksen yhteistyö tiivistyy / Terttu Pakarinen.
- Polyfonia – Satakunnan ammattikorkeakoulun henkilöstölehti 3/06. Harjoittelun kehittäminen ammattikorkeakoulussa / Tarja Heino.
- Helia Pedagogi 2/2006. AMK-opiskelijoiden harjoittelusta hyötyvät kaikki / Paula Salonen.
- Cou.fi 2/2006 12.12.: AMK-harjoittelusta opetuksen ja työelämän kehittäjä? / Paula Salonen
- Sähkömaailma 12/2006. 13.12.2006. Insinööriopiskelijoiden työharjoittelu lyhenee / Tapio Kallonen (artikkeliin haastateltu Lauri Hietalahtea ja Timo Luopajarveä). Artikkelin löytyy sähköisenä osoitteesta: http://www.sahkoala.fi/kohderyhmat/opiskelijat/Ajankohtaista_opiskelu/fi_FI/061213_harjoittelut/
- Paula Salonen (2006). Jalkauttaminen verkostojen haasteena. Artikkelin julkaistaan OPM:n Ammattikorkeakoulujen verkostohankkeet -julkaisussa tammikuussa 2007.

Esitteet

- 3 kpl

2004

- Hyödynnä harjoittelua rekrytoinnissa- / Rekrytera en praktikant! -esitteet

2005

- Harjoittelun kehittämishanke, suomi/ruotsi

3. MUU TOIMINTA

2004

- 22.3. Hankkeen www-sivujen www.cou.fi/harke julkaiseminen
- Web-kyselyn toteuttaminen ammattikorkeakoulujen henkilöstölle
- Web-kyselyn toteuttaminen ammattikorkeakoulujen opiskelijoille
- Web-kyselyn toteuttaminen työ- ja elinkeinoelämän toimijoille
- Esitys hankerahoituksesta harjoittelun kehittämiseen ammattikorkeakoulujen ja opetusministeriön välisiin tavoitesopimuksiin – rahoitus myönnettiin
- Hanke-esitys ”Harjoitteluun laatua ohjaajakoulutuksella” – rahoitus myönnettiin
- Hanke-esitys ”e-Sote-palvelun kehittäminen ja valtakunnallinen käyttöönotto” – rahoitusta ei myönnetty

2005

- Hanke-esitys ”Opiskelijan ja työelämän välisen yhteistyön kehittäminen” -pääkonttorihanke 2007–2009 – rahoitus myönnettiin

2006

- 23.1. radiohaastattelu Meri-Lapissa toimivaan Radio Aktiiviseen. Aiheena Hurraahuuto harjoittelulle -seminaari ja Harke.

B: Ajankohtaista – Aktuellt

ISBN 978-952-5107-62-0 (nid.)

ISBN 978-952-5107-63-9 (PDF)

ISSN 1239-0755

